

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA

EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Daň z finančních transakcí v Evropské unii

Financial Transaction Tax in the European Union

Student: Bc. Jakub Hrivík

Vedoucí diplomové práce: prof. Ing. Jan Široký, CSc.

Ostrava 2015

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra účetnictví

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Jakub Hrivík**
Studijní program: N6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6202T049 Účetnictví a daně
Téma: **Daň z finančních transakcí v Evropské unii**
Financial Transaction Tax in the European Union

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Daňová politika Evropské unie
 3. Důvody zavedení daně z finančních transakcí
 4. Charakteristika daně z finančních transakcí
 5. Rozpočtové důsledky daně z finančních transakcí
 6. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

DENIS, Cécile, Thomas HEMMELGARN a Brian SLOAN, eds. *Taxation Trends in the European Union. 2014 Edition*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014. 314 s. ISBN 978-92-79-35672-8.
NERUDOVÁ, Danuše. *Harmonizace daňových systémů zemí Evropské unie*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 320 s. ISBN 978-80-7357-695-0.
SCHELLEKENS, Marnix, ed. *European Tax Handbook 2014*. Amsterdam: IBFD, 2014. 1026 s. ISBN 978-90-8722-241-3.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **prof. Ing. Jan Šíroký, CSc.**

Datum zadání: 21.11.2014
Datum odevzdání: 25.04.2015

Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prehlásenie študenta

„Prehlasujem, že som celú diplomovú prácu vypracoval samostatne. Prílohy č. 1 a č. 2, ktoré sú právne akty Európskej únie, som samostatne doplnil.“

V Ostrave dňa: 24.4.2015

Podpis:

Obsah

1 Úvod.....	5
2 Daňová politika Európskej únie.....	6
2.1 Ciele daňovej politiky EÚ	6
2.2 Daňová konkurencia, koordinácia a harmonizácia	9
2.2.1 Daňová koordinácia	9
2.2.2 Daňová harmonizácia.....	9
2.2.3 Daňová konkurencia	12
2.3 Nástroje daňovej politiky EÚ	15
2.4 Inštitúcie EÚ	17
2.5 Zhrnutie kapitol	23
3 Dôvody zavedenia dane z finančných transakcií.....	24
3.1 Teoretické východisko.....	24
3.2 Hlavné dôvody zavedenia FTT deklarované EÚ	26
3.3 Postup EÚ k zavedeniu FTT	27
3.4 Dôvody proti zavedeniu FTT	30
3.5 FAT ako možná alternatíva voči FTT	31
3.6 Zdanenie finančného sektora v iných krajinách	34
3.7 Zhrnutie kapitoly	36
4 Charakteristika dane z finančných transakcií.....	37
4.1 Vymedzenie pojmov	37
4.2 Predmet dane	38
4.3 Daňová povinnosť a základ dane.....	42
4.4 Výber dane.....	44
4.5 Sadzba dane	45
4.6 Daňový subjekt	45
4.7 Dátum zavedenia dane.....	47

4.8 FTT vs. existujúce zdanenie	47
4.9 Zhrnutie kapitoly	47
5 Rozpočtové dôsledky dane z finančných transakcií.....	48
5.1 Prehľad predpokladaných výnosov z FTT	48
5.2 Postup výpočtu	52
5.3 Výsledné očakávanie prínosu	54
5.4 Zhrnutie kapitoly	56
6 Záver.....	57
Zoznam použitej literatúry.....	59
Zoznam skratiek.....	64
Prehlásenie o využití výsledkov diplomovej práce	
Zoznam príloh	
Prílohy	

1 Úvod

Dane sú od nepamäti predmetom rozsiahlych diskusií. Zatiaľ čo ľud chcel zaplatiť čo najmenej (ak vôbec chcel zaplatiť), panovníci a vladári chceli vybrať čo najviac, aby mohli z týchto prostriedkov financovať chod krajiny a všetky ostatné výdavky. Hoci sa doba výrazne zmenila, tento spor záujmov prežil tisícročia. Aj dnes sa vlády jednotlivých krajín snažia prostredníctvom zákonov, nariadení a regulácií získať do štátneho rozpočtu čo najväčší objem peňazí, aby ho mohli následne prerozdeľovať a sprostredkovane tak riadiť krajinu.

Ešte v nedávnej minulosti bolo nepredstaviteľné zavádzanie daní iným spôsobom ako štátom samotným. Právo výberu daní a regulácie daňovej politiky bolo totiž jedným z prvkov právnej subjektivity štátu, vďaka ktorému mohol štát plniť národné ekonomické záujmy. Dnes však, v dôsledku silnejúcej európskej integrácie, sa tento krok stáva reálnym aj na úrovni Spoločenstva. Za posledných pár rokov predstavila Európska únia (ďalej EÚ) dokumenty, z ktorých jednoznačne vyplýva, že delegované právomoci v oblasti daňovej politiky budú, resp. už sú, prakticky využívané.

Cieľom diplomovej práce je teda prezentovať súčasnú daňovú politiku EÚ, vysvetliť dôvody, ktoré viedli predstaviteľov spoločenstva k rozpracovaniu myšlienky zavedenia dane z finančných transakcií (ďalej FTT)¹, predstaviť hlavné znaky tejto dane a v neposlednom rade sa pokúsiť na základe empirických metód čo najpresnejšie odhadnúť očakávaný výnos tejto dane.

Cieľom práce nie je určiť konkrétne finančné nástroje, ktoré by mali byť predmetom zdanenia a ani určiť presný výnos zo zavedenia FTT, pretože reakciu subjektov vystupujúcich na finančných trhoch na zavedenie dane nie je možné exaktne predikovať.

Pri spracovaní tejto diplomovej práce použijeme vedecké metódy - analýzy, syntézy a komparácie, ktoré sa budú v jednotlivých kapitolách navzájom prelínať. V kapitole 5 budú použité matematické výpočty slúžiace k vyčísleniu predpokladaných príjmov z FTT.

Diplomová práca vychádza z legislatívy účinnej k 1.1.2015 a bola daná k väzbe 21.4.2015.

¹ FTT – Financial Transaction Tax.

2 Daňová politika Európskej únie

Európska únia, ako nadštátna organizácia, má právomoci, ktoré môžeme považovať za určitú obdobu právomocí štátov. Prostredníctvom svojich orgánov uplatňuje zverené právomoci a tak sa snaží naplniť ciele, pre ktoré bola zriadená. Jednou z dôležitých oblastí, ktoré EÚ spravuje, je aj spoločná daňová politika.

2.1 Ciele daňovej politiky EÚ

Právna úprava daní je jedinečná v každom členskom štáte EÚ. Vzhľadom na skutočnosť, že daň sa premieta predovšetkým do ceny tovarov a služieb, ktorých voľný pohyb je základom vnútorného trhu EÚ, sú daňové rozdiely (daňová konkurencia) rušivým prvkom, ktorý negatívne ovplyvňuje fungovanie vnútorného trhu. Rozdiely v základe dane, okruhu subjektov podliehajúcich dani, miere zdanenia a hlavne sadzbe musia byť pre riadne fungovanie vnútorného trhu minimalizované.²

Zmluva o fungovaní EÚ uvádza v článku 110 a nasledujúcich, len minimálne ciele. Základným cieľom, ktorého naplnenie bolo nevyhnutným predpokladom pre zavedenie spoločného trhu, bol zákaz daňovej diskriminácie, teda tzv. daňová neutralita.³

Stratégiu daňovej politiky EÚ stanovila Komisia v dokumente „*Tax policy in the European Union - Priorities for the years ahead*“ (COM(2001) 260 final) z 23. 5. 2001.

V tomto materiáli je Komisiou opäť zdôraznené presvedčenie, že neexistuje potreba plošnej harmonizácie predpisov daňových systémov členských krajín. To však za predpokladu, že členské krajiny budú dodržiavať pravidla Spoločenstva.⁴ Každý z členských štátov má možnosť si na základe svojich preferencií a presvedčenia vybrať taký daňový systém, ktorý považuje za najvýhodnejší. Okrem toho, každý návrh na činnosť Spoločenstva v oblasti daní bude plne rešpektovať zásady subsidiarity a proporcionality.

Za hlavnú prioritu bola v dokumente COM(2001) 260 final stanovená daňová politika týkajúca sa fyzických osôb a spoločností pôsobiacich na jednotnom trhu, so zameraním sa na odstraňovanie daňových prekážok a na všetky formy cezhraničnej ekonomickej činnosti. Táto

² TÝČ, Vladimír. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 6. vyd. Praha: Leges, 2010. 304 s. ISBN 978-80-87212-60-8.

³ Zmluva o fungovaní Európskej únie.

⁴ TÝČ, Vladimír. Direct Effect and Invocability of EC Law before National Courts: International Treaties. In *Dny práva - 2008 - Days of Law*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. od s. 818-821, 4 s. ISBN 978-80-210-4733-4.

priorita bola zlúčená so všeobecnými cieľmi Komisie, stanovenými na zasadaní Európskej rady v Lisabone v marci 2000. V Lisabonskej stratégii schválenej na tomto zasadaní, si dali najvyšší predstavitelia členských štátov ambiciózný cieľ - urobiť z EÚ do roku 2010 najkonkurencieschopnejšiu a najdynamickejšiu poznatkovo orientovanú ekonomiku sveta schopnú trvalo udržateľného rastu, s väčším množstvom pracovných miest a väčšou sociálnou súdržnosťou.⁵

Komisia prezentovala možnosti koordinovať opatrenia na riešenie daňových prekážok a nedostatkov v dôchodkových daniach, DPH, spotrebnej dani a dani cestnej. Komisia v oznámení prisľúbila výraznejší boj s vnútroštátnymi daňovými predpismi a praktikami členských štátov, ktoré nie sú v súlade so Zmluvou o ES.⁶

Komisia by uvítala, keby pri hlasovaniach o daňových otázkach postačovala kvalifikovaná väčšina. Urýchlil by sa tak proces koordinácie a harmonizácie. „Dane sú však tak chýlostivou problematikou, že členské štáty odmietajú rozhodovanie kvalifikovanou väčšinou, aby nebolo možné niektorý členský štát prehlasovať a vnútiť mu tak úpravu, ktorá mu nevyhovuje. Zásah cudzieho subjektu do fiškálnej autonómie štátu je dnes nepredstaviteľný – každý štát má svoj vlastný rozpočet. Fiškálna nezávislosť je nevyhnutným predpokladom dlhodobého fungovania štátneho celku.“⁷

Komisia zároveň mení svoj prístup k dosahovaniu pokroku v oblasti daní, a to tak, že namiesto legislatívnych návrhov začína preferovať využívanie nezáväzného prístupu (odporúčania a stanoviská). Komisia tiež zverejňuje pravidelnú analýzu štruktúry daňových systémov EÚ⁸ s cieľom poskytovať informácie členským štátom a verejnosti o daňových trendoch v posledných rokoch.

V dokumente „*EUROPE 2020*“, ktorý predstavuje víziu európskeho sociálneho trhového hospodárstva v 21. storočí, nachádzame problematiku daní riešenú len veľmi stručne a okrajovo.

⁵ <http://www.eu2020.gov.sk/strategia-europa-2020/>.

⁶ TÝČ, Vladimír. *Následky porušení práva ES/EU pro ČR jako členský stát EU a pro fyzické a právnické osoby jako adresáty přímo použitelných komunitárních předpisů*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí, 2005. 49 s.

⁷ TÝČ, Vladimír. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 6. vyd. Praha: Leges, 2010. 304 s. ISBN 978-80-87212-60-8. s. 252.

⁸ European Commission *Taxation trends in the European Union*

Dostupné z: taxation_customs/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_structures/index_en.htm.

V kapitole „*Jednotný trh pre 21. storočie*“ je medzi opatreniami, ktoré Komisia navrhne na odstránenie prekážok na jednotnom trhu uvedené:

- „presadzovanie programu inteligentnej regulácie, vrátane zváženia širšieho využívania nariadení namiesto smerníc, hodnotenie súčasnej legislatívy ex-post, monitorovanie trhu, znižovanie administratívnej záťaže, odstraňovanie daňových prekážok, zlepšovanie podnikateľského prostredia, najmä pokiaľ ide o malé a stredné podniky a podporovanie podnikania.“

V kapitole „*Presadzovanie inteligentnej rozpočtovej konsolidácie pre dlhodobý rast*“ zdôrazňuje úlohu a štruktúru príjmovej stránky rozpočtového systému:

- „Dôležitú úlohu zohrávajú aj rozpočtové príjmy a mimoriadnu pozornosť treba venovať kvalite príjmového/daňového systému. V niektorých prípadoch bude potrebné zvýšiť dane a podľa možností by to malo byť realizované spoločne s úsilím upraviť tieto daňové systémy tak, aby boli viac „naklonené rastu“. Napríklad je vhodné predísť zvyšovaniu daňového zaťaženia z práce, ktoré sa vyskytlo v minulosti a prinieslo vysoké náklady na pracovné miesta. Členské štáty by sa skôr mali snažiť posunúť daňové zaťaženie z oblasti daní z práce smerom k energii a environmentálnym daniam, ktoré sú súčasťou tzv. ekologizovania daňových systémov.“

Ciele daňovej politiky EÚ nemôžeme hodnotiť samostatne. Musíme sa na ne pozerieť v kontexte širších politických cieľov EÚ. Snaha EÚ k naplneniu týchto cieľov sa prejavuje v dvoch stupňoch – daňovej koordinácii a harmonizácii, ktorých podstatu rozoberieme v nasledujúcej kapitole.

Potreba harmonizácie fiškálnej oblasti v EÚ rastie spolu s prehlbujúcou sa ekonomickou integráciou. Zatiaľ čo fiškálnu neutralitu pre účely fungovania spoločného trhu je možné dosiahnuť zblížením štruktúry dane z pridanej hodnoty a dodatočných daní, hospodárska a menová únia bude vyžadovať harmonizáciu daňových sadzieb, a to aj u priamych daní. Daňová harmonizácia nie je sama o sebe prioritou, ale „nutným zlom“ aby fungoval vnútorný trh EÚ.⁹

⁹ TÝČ, Vladimír. *Základy práva Európskej únie pro ekonomy*. 6. vyd. Praha: Leges, 2010. 304 s. ISBN 978-80-87212-60-8.

2.2 Daňová konkurencia, koordinácia a harmonizácia

2.2.1 Daňová koordinácia

Prvým stupňom medzinárodného postupu k zblížovaniu daňových systémov je daňová koordinácia. Vnímame ju ako vytváranie bilaterálnych alebo multilaterálnych schém zdanenia za účelom obmedzenia arbitrážnych obchodov. Súčasťou procesu koordinácie je aj uzatváranie dohôd a doporučení s cieľom zamedziť praniu špinavých peňazí a obmedziť škodlivú daňovú konkurenciu. Charakteristickým výsledkom daňovej koordinácie sú zmluvy o zamedzení dvojitého zdanenia, alebo postupy proti tzv. daňovým rajom. Cieľom je snaha o stanovenie minimálneho štandardu transparentnosti a vzájomná informovanosť štátov v otázkach daňovej problematiky (napr. príjem daňových rezidentov v inej krajine).¹⁰

Hoci je daňová koordinácia niekedy chápaná ako predstupeň daňovej harmonizácie, nevedie k jednotnosti daňových systémov. Daňová koordinácia neprebíha len na úrovni EÚ alebo v zónach voľného obchodu, ale rovnako prebieha aj úrovni medzinárodných organizácií ako OECD, OSN či MMF.¹¹

2.2.2 Daňová harmonizácia

Daňová harmonizácia predstavuje proces zblížovania daňových sústav štátov na základe spoločných pravidiel. V rámci harmonizačného procesu možno identifikovať tri fázy (harmonizačný proces nemusí nutne prejsť všetkými fázami – môže napr. skončiť len harmonizáciou základu dane a daňové sadzby môžu zostať rozdielne):

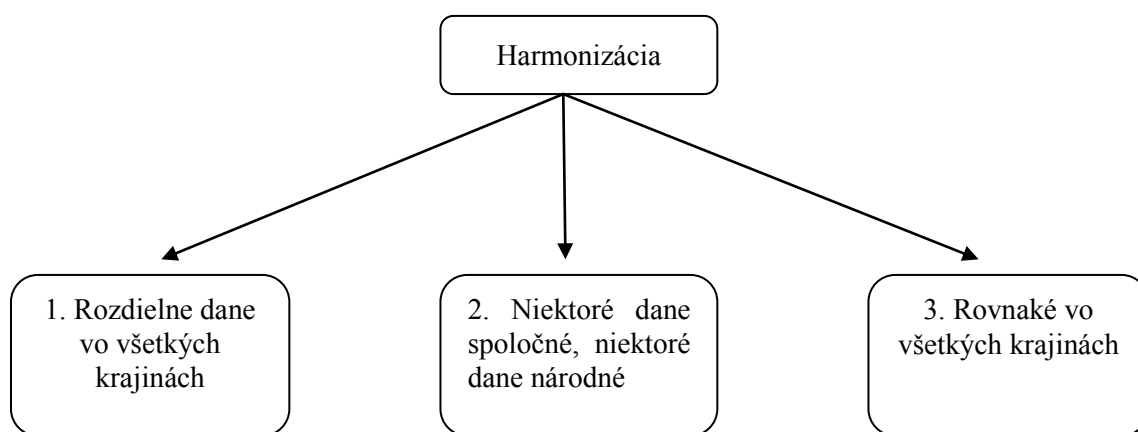
1. výber dane, ktorú je nutné harmonizovať,
2. harmonizácia daňového základu (harmonizácia metodiky konštrukcie),
3. harmonizácia daňovej sadzby.

Pokiaľ v spojení s daňovou harmonizáciou vezmeme do úvahy najrôznejšie súvislosti ako aplikované dane, daňové základy, daňové sadzby a spôsob daňovej administratívy, môžeme daňovú harmonizáciu rozlíšiť na niekoľko úrovní¹², ako je možné vidieť na obrázku 2.1.

¹⁰ ŠIROKÝ Jan. *Daně v Evropské unii*. 6. vyd. Praha: Linde, 2013. 392 s. ISBN 978-80-7201-923-0.

¹¹ NERUDOVÁ, Danuše. *Harmonizace daňových systémů zemí Evropské unie*. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 336 s. ISBN 978-80-7478-626-6.

¹² SIMON, James. Can We Harmonise Our View on European Tax Harmonisation? In *Bulletin for international fiscal documentation*, June 2000, Vol. 54, p. 264-269.

Obr. 2.1: Úrovne harmonizácie¹³

Úroveň daňovej harmonizácie, keď všetky krajiny aplikujú rozdielne dane, môžeme ďalej nasledovne rozdeliť na situácie, keď:

- harmonizácia neexistuje – to znamená, že neexistujú zmluvy o zamedzení dvojitého zdanenia a neexistuje ani spolupráca na administratívnej úrovni,
- existuje tzv. mierna harmonizácia – to znamená, že existujú zmluvy o zamedzení dvojitého zdanenia a existuje aj ďalšia spolupráca na administratívnej úrovni.

Pri úrovni harmonizácie, keď krajiny používajú pre niektoré dane spoločné ustanovenia a pre iné dane ustanovenia národného charakteru, používame pojem čiastočná harmonizácia.¹⁴

Úroveň harmonizácie, pri ktorej sú vo všetkých krajinách uplatňované rovnaké dane môžeme ďalej nasledovne členiť na situácie, ktoré prezentuje obrázok 2.2.

¹³ Zdroj: NERUDOVIÁ, Danuše. *Harmonizace daňových systémů zemí Evropské unie*. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 336 s. ISBN 978-80-7478-626-6. s. 17.

¹⁴ NERUDOVIÁ, Danuše. *Harmonizace daňových systémů zemí Evropské unie*. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 336 s. ISBN 978-80-7478-626-6.

Obr. 2.2: Spôsoby harmonizácie¹⁵

V daňovej teórii je teda celková harmonizácia definovaná ako výsledok harmonizácie štrukturálnej (tzn. harmonizácie štruktúry daňového systému) a harmonizácie daňových sadzieb.¹⁶

Daňovú harmonizáciu tiež môžeme chápať ako proces (prostriedky k dosiahnutiu daného cieľa) aj výsledok (samotnú harmonizáciu daňovej legislatívy) súčasne. V rámci procesu daňovej harmonizácie je ako cieľ v Európskych spoločenstvách definované zavedenie jednotného trhu a jeho hladké fungovanie.¹⁷

„Pokiaľ teda vzťahujeme definíciu daňovej harmonizácie na procesy prebiehajúce v Európskych spoločenstvách, potom môžeme harmonizáciu chápať ako mechanizmus, ktorého pomocou sú odstraňované také daňové ustanovenia, ktoré buď vytvárajú prekážky vo fungovaní jednotného vnútorného trhu, alebo deformujú hospodársku súťaž. Cieľom daňovej harmonizácie teda nie je dosiahnutie „jednotnej daňovej sústavy“, ale skôr priblíženie a zladenie jednotlivých sústav.“¹⁸

¹⁵ Zdroj: NERUDOVA, Danuše. *Harmonizace daňových systémů zemí Evropské unie*. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 336 s. ISBN 978-80-7478-626-6.

¹⁶ NERUDOVA, Danuše. *Harmonizace daňových systémů zemí Evropské unie*. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 336 s. ISBN 978-80-7478-626-6.

¹⁷ Vid' články 93 a 94 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva.

¹⁸ NERUDOVA, Danuše. *Harmonizace daňových systémů zemí Evropské unie*. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 336 s. ISBN 978-80-7478-626-6.

Negatíva daňovej harmonizácie podľa Nerudovej (2014):

- harmonizácia vedie k vyšším daňovým sadzbám – keďže nie je konkurenčné prostredie, vlády krajín radšej stanovujú vyššie daňové sadzby¹⁹,
- harmonizácia spôsobuje pomalší ekonomický rast – vyššie daňové sadzby znižujú celkovú produktivitu a odrádzajú zahraničný kapitál,
- harmonizácia nezabraňuje nadmernej expanzii vo verejnom sektore,
- harmonizácia zasahuje do národnej suverenity členských štátov,
- harmonizácia môže negatívne ohroziť príjmové stránky rozpočtu krajín, ktoré aplikujú vyššie sadzby dane, a u ktorých výnos z harmonizovanej dane tvorí podstatnú časť príjmov štátneho rozpočtu,
- harmonizácia predstavuje stratu fiškálnej autonómie členských krajín.

Pozitíva daňovej harmonizácie:

- v prípade daňovej konkurencie nie je naplnený jeden zo základných cieľov konkurencie ako takej, a to zvyšovania tržnej efektívnosti²⁰,
- spoločnosti môžu plne využívať výhody, ktoré poskytuje jednotný vnútorný trh, a to by znamenalo zvýšenie konkurencieschopnosti týchto subjektov na trhu EÚ.

2.2.3 Daňová konkurencia

Celosvetová globalizácia sa v posledných rokoch nevyhla ani oblastí daní. Vďaka tomu môžeme sledovať, že daňové subjekty čoraz častejšie, či už legálne alebo nelegálne, transferujú daňové základy do krajín s nižším zdanením, a tak sa vyhýbajú daňovej povinnosti. Navyše prostredie akým je jednotný vnútorný trh EÚ tejto praxi vytvára ešte priaznivejšie podmienky.

Snaha poplatníkov znižovať daňové bremeno vyvoláva v medzinárodnom kontexte tzv. daňovú konkurenciu medzi štátmi. Znamená to snahu krajín prilákať do zeme daňové základy (napr. obraty firiem, úroky, dividendy,...) prostredníctvom výhodnejších daňových režimov.²¹

¹⁹ Pri teoretickom rozbere však nesmieme zabudnúť spomenúť teóriu Laferovej krivky, ktorá je však často ignorovaná zo strany vlád jednotlivých krajín.

²⁰ Podrobnejšie v kapitole 2.2.3 Daňová konkurencia.

²¹ KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2010. 276 s. ISBN 978-80-7357-574-8.

„Daňová konkurencia však nemôže byť chápaná ako úplný protipól daňovej harmonizácie, aj Komisia pripúšťa pozitíva, ktoré môže priniesť napr. diferencovaná výška daňovej kvóty v jednotlivých krajinách.“²²

Zdôvodnenie škodlivosti daňovej konkurencie je nasledovné. V prípade daní trh nemôže efektívne vykonávať alokačnú funkciu, pretože dane nie sú platené na základe tržného princípu. Prevažujúci daňový princíp – princíp platobnej schopnosti – spôsobuje, že daňový poplatník nedostane za svoju zaplatenú daň ekvivalentnú protihodnotu, a preto mu nezáleží na tom, aby platil dane v tom štáte, v ktorom využíva verejné služby.²³

„Výsledkom je, že konkurencia v daňovej oblasti, miesto znižovania celkových nákladov na výber daní, poskytovanie verejných služieb a optimalizovanie ich množstva a štruktúry, môže viesť k neúmernej reštrikcii verejného sektora a k poddimenzovaniu funkcie štátu.“²⁴

Negatíva daňovej konkurencie podľa Nerudovej (2014):

- zvyšuje sa daňové zaťaženie nemobilných faktorov, a to predovšetkým práce, a naopak, znižuje sa daňové zaťaženie vysoko mobilných faktorov, hlavne kapitálu,
- vedie k nevhodnej štruktúre vládnych výdajov, pretože vláda poskytuje najrôznejšie stimuly, subvencie a podpory, aby prilákala kapitál,
- znižuje príjem štátnych rozpočtov krajín, ktoré nie sú dostatočne konkurencieschopné z dôvodu nedostatočného zníženia daňového zaťaženia v predmetnej oblasti,
- neefektívne poskytovanie verejných služieb, spočívajúce v rozsahu redistribučných programov²⁵.

Pozitíva daňovej konkurencie:

- znižovanie daní zvyšuje relatívnu konkurencieschopnosť štátu, čo má za následok príliv tovarov, kapitálu a kvalifikovanej pracovnej sily,
- vytvára tlak na znižovanie vládnych výdajov.

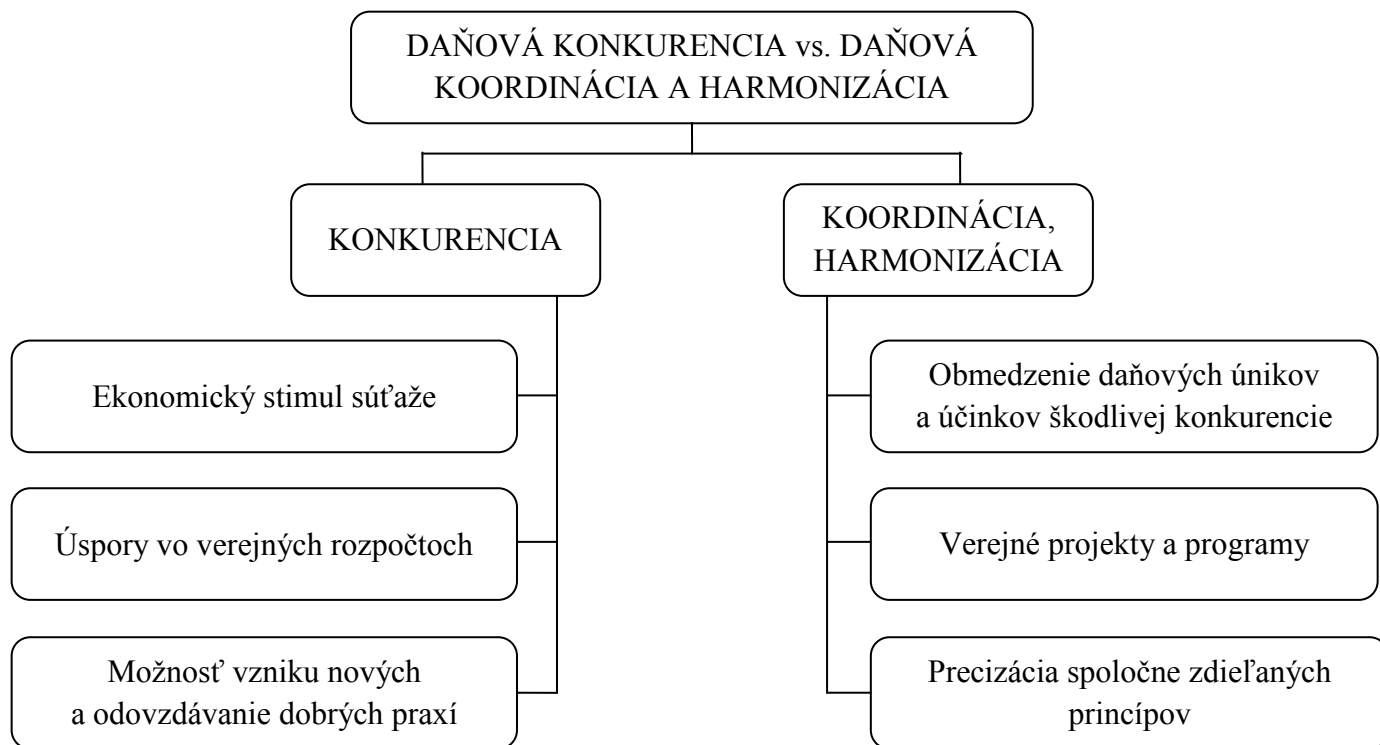
²² ŠIROKÝ Jan. *Dane v Evropské unii*. 6. vyd. Praha: Linde, 2013. 392 s. ISBN 978-80-7201-923-0. s.37.

²³ KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2010. 276 s. ISBN 978-80-7357-574-8.

²⁴ KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2010. 276 s. ISBN 978-80-7357-574-8. s. 159.

²⁵ Programy, ktoré obyvateľom s nízkou kúpnu silou prerozdeľujú príjmy.

Porovnanie pozitívnych prínosov daňovej konkurencie a daňovej koordinácie znázorňuje obrázok 2.3.

Obr. 2.3: Potenciálne prínosy daňovej konkurencie a daňovej harmonizácie²⁶

Klasifikácia daňovej konkurencie,²⁷ ktorú prezentoval László Kovács, Európsky komisár pre dane a colnú úniu v rokoch 2004 – 2009, pri svojom prejave vo Viedni 19.10.2005:

- **poctivá**, vyplývajúca z rozdielnej úrovne celkového daňového zaťaženia obyvateľstva; je výsledkom preferencií voličov, aký stupeň dôležitosti prikladajú zabezpečovaniu verejných statkov, vzdelávacieho systému, infraštruktúry a výkonnosti verejných inštitúcií,
- **škodlivá**, pokiaľ je zameraná na priťahovanie zahraničného kapitálu pri súbežnej ochrane národného trhu, a vytvára tak podmienky na zvýšenie nezamestnanosti,
- **sporná**, ktorá je na rozhraní škodlivej a poctivej, a ktorá sa hlavne týka vlačnosti odovzdávania daňových informácií a prípadne prelomenia bankového tajomstva.

²⁶ Zdroj: ŠIROKÝ Jan. *Daně v Evropské unii*. 6. vyd. Praha: Linde, 2013. 392 s. ISBN 978-80-7201-923-0. s. 38

²⁷ Bulletin Komory daňových poradcov ČR, č.1/2006, s.21 - 22.

„Súčasnú daňovú konkurenciu panujúcu v Európskych spoločenstvách možno chápať skôr ako výsledok zlyhania harmonizačného procesu, než zámer.“²⁸

2.3 Nástroje daňovej politiky EÚ

EÚ v danej oblasti využíva štandardné, legislatívne nástroje, ktoré jej poskytuje ustanovenie článku 288 Zmluvy o fungovaní EÚ.

Nariadenia

Nariadenie je záväzný akt právnej povahy. Jedná sa o pravidlo všeobecne záväzné ako na úrovni EÚ, tak aj na úrovni jednotlivých členských štátov. Je záväzné vo všetkých členských štátoch, pokiaľ nie je výnimočne stanovené inak. Môže teda priamo zaväzovať členské štáty, alebo ich vnútroštátne subjekty práva (osoby - jednotlivcov). Nariadenie je pre právo EÚ obdobou zákona vo vnútroštátnom práve.²⁹

Smernice

Smernica nemá, na rozdiel od nariadenia, všeobecnú záväznosť vo vzťahu k jednotlivcom. Je to akt, ktorý zaväzuje výhradne subjekty, ktorým je určený. Adresovaná môže byť len členským štátom. Smernica predpisuje len výsledok, ktorý má byť dosiahnutý. Obecným cieľom smernice je dosiahnuť, aby štáty upravili svoje národné legislatívne systémy tak, aby si právo jednotlivých štátov neodporovalo. Spôsoby, formy a metódy, prostredníctvom ktorých bude tento výsledok dosiahnutý necháva na rozhodnutí štátov. Najčastejšie prijatím zákona, novelizáciou existujúceho právneho predpisu, prípadne vydaním vyhlášky. Smernice sú základným právnym nástrojom EÚ pre harmonizáciu právnych poriadkov členských štátov, a preto sú aj základom pre harmonizáciu daňových systémov.³⁰

Členské štáty v smernici dostanú aj lehotu, do ktorej musia danú smernicu implementovať do svojho právneho poriadku. Teória práva rozoznáva dva termíny: transpozícia a implementácia.

Transpozíciou rozumieme prijatie formálne právnych opatrení vnútroštátnymi orgánmi členského štátu, ktorými sa premietajú výsledky stanovené v smernici do vnútroštátneho

²⁸ NERUDOVA, Danuše. *Harmonizace daňových systémů zemí Evropské unie*. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 336 s. ISBN 978-80-7478-626-6. s. 31

²⁹ TÝČ, Vladimír. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 6. vyd. Praha: Leges, 2010. 304 s. ISBN 978-80-87212-60-8.

³⁰ ŠIROKÝ Jan. *Daně v Evropské unii*. 6. vyd. Praha: Linde, 2013. 392 s. ISBN 978-80-7201-923-0.

právneho poriadku. Tento stav označujeme aj ako vykonanie smernice vnútroštátnym právnym predpisom. Transpozícia je teda právna technika splnenia povinnosti členského štátu uviesť svoj právny poriadok do súladu s výsledkami stanovenými príslušnou smernicou.³¹

Implementáciou rozumieme úplné splnenie povinnosti členského štátu dosiahnuť výsledok stanovený smernicou, teda stav, kedy členský štát splnil za daných podmienok všetko, čo po ňom bolo rozumné požadovať. Znamená to reálne dosiahnutie výsledku smernice a s tým spojenej vymáhateľnosti zo strany jednotlivca voči danému členskému štátu.³²

Zatiaľ čo transpozícia je len formálne právny stav, implementácia označuje stav reálnej vymáhateľnosti smernice.

Rozhodnutia

Rozhodnutie je individuálny právny akt, ktorý zaväzuje výlučne subjekty, ktorým je konkrétne určený. Na rozdiel od smernice to však môžu byť aj iné subjekty ako členské štáty (napr. orgány EÚ, jednotlivci, právnické osoby,...). Rozdiel oproti nariadeniu spočíva v tom, že nemá všeobecnú platnosť. Nie je však výnimkou ani normatívny dopad rozhodnutia (rozhodnutie je adresované širšiemu spektru subjektov).

Odporúčania a stanoviská

Odporúčania a stanoviská nie sú právne akty a sú teda právne nezáväzné. Ich dodržiavanie nie je možné vymáhať, rovnako ako ich nedodržiavanie nie je možné sankcionovať. Vyjadrujú možný vývoj budúcej právnej úpravy. Ich dobrovoľným dodržiavaním môžu členské štáty naznačiť vôľu regulácie danej oblasti záväzným právnym predpisom. Odporúčanie obsahuje navyše od stanoviska, ktoré obsahuje len celkové zhodnotenie stavu, aj rady pre budúci vývoj.

Meritórne je otázka financií a daní upravená v primárnom práve - ZFEÚ (Zmluva o fungovaní EÚ), v čl. 110-115 (dane) a v hlave IV ZFEÚ (financie, resp. finančné služby).³³

EÚ môže, samozrejme, aj pre daňovú a finančnú oblasť vydávať nezáväzné dokumenty, ako sú rôzne stratégie, akčné plány, biele a zelené knihy a iné.

³¹ ŠIROKÝ Jan. *Daně v Evropské unii*. 6. vyd. Praha: Linde, 2013. 392 s. ISBN 978-80-7201-923-0.

³² ŠIROKÝ Jan. *Daně v Evropské unii*. 6. vyd. Praha: Linde, 2013. 392 s. ISBN 978-80-7201-923-0.

³³ <https://www.euroskop.cz/669/sekce/finance-a-dane/>.

2.4 Inštitúcie EÚ

Európska únia, ako nadštátna organizácia, má právomoci, ktoré môžeme považovať za určitú obdobu právomocí štátov. Na ich výkon teda potrebuje vhodné orgány. Organizačná štruktúra EÚ je jednotná. Základné ustanovenia o hlavných orgánoch obsahuje ZEÚ (Zmluva o Európskej únii) v hlave III (čl. 13 – 19). Podrobnosti obsahuje časť šiesta ZFEÚ (Zmluva o fungovaní EÚ) v hlave I (čl. 223 – 309).

Orgány EÚ majú právomoci voči členským štátom a ich subjektom. Aby boli rešpektované záujmy EÚ a zároveň záujmy členských štátov, bolo potrebné vytvoriť nový mechanizmus rozhodovania. Zmysel mechanizmu je v tom, že na rozhodovaní sa musí podieľať rovnakým dielom orgán reprezentujúci záujmy EÚ a orgán presadzujúci záujmy členských štátov. Preto bola pri vzniku spoločenstva vytvorená základná koncepcia tandemu Komisia – Rada.³⁴

Európska komisia

Orgánom Únie, ktorý reprezentuje jej nadnárodné záujmy, je Európska komisia (skrátene Komisia) so sídlom v Bruseli.

Komisia je orgánom výkonným, iniciatívnym a kontrolným s veľkými právomocami. Na úrovni štátu by sme mohli jej funkcie prirovnáť k funkciám vlády. Komisia je orgánom čisto úniijným, je teda absolútne právne nezávislá na členských štátoch.

Komisia je hlavne orgánom iniciatívnym. Predkladá návrhy legislatívnych aktov (vrátane daňovej problematiky) a ďalších opatrení rozhodovacím orgánom EÚ (Rada a Európsky parlament). Všetka legislatíva EÚ (až na niektoré výnimky) vzniká v Komisii.

Náplňou kontrolnej funkcie je sledovanie dodržiavania práva Únie, a to ako členskými štátmi, tak aj ich subjektmi. Zistené porušenia sú dôvodom pre začatie príslušného administratívneho konania proti členskému štátu resp. proti jednotlivcovi (napr. podniku). Príkladom takéhoto konania môže byť porušenie pravidiel hospodárskej súťaže. Zároveň Komisia dohliada na pridelovanie štátnych podpor podnikom, fúzie podnikov a rôzne iné.

³⁴ TÝČ, Vladimír. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 6. vyd. Praha: Leges, 2010. 304 s. ISBN 978-80-87212-60-8.

Výkonná funkcia Komisie spočíva v uvádzaní do života všetkého, na čom sa uznesie Rada a Európsky parlament. Pokiaľ ju zmocní Rada, môže k aktom sekundárneho práva vydávať vykonávacie predpisy a tým zaisťovať ich realizáciu.

Komisia zároveň administratívne zaisťuje zastupovanie EÚ v medzinárodných vzťahoch.

Zloženie Komisie zodpovedá jej poslaniu. Členovia Komisie – komisári, sú síce občanmi členských štátov, avšak vo výkone svojej funkcie sú na týchto krajinách nezávislí a presadzujú výhradne stanoviská a záujmy Únie. Aby bola zabezpečená ich absolútna nezávislosť, nemôžu popri svojej funkcii vykonávať žiadnu inú, ani neplatenú funkciu. Súčasná Komisia má 28 členov, z každého členského štátu jedného. Jeden z komisárov je predsedom Komisie. Funkčné obdobie Komisie je 5 rokov, rovnako ako funkčné obdobie Európskeho parlamentu.

Každý komisár má pridelenú oblasť, za ktorú je zodpovedný. Inštitucionálnym vyjadrením tejto delby kompetencií sú generálne direktoráty (DG), ktoré tieto oblasti obhospodarujú. Ich organizáciu môžeme prirovnať k ministerstvám a komisárov, zodpovedajúcich za ich činnosť k ministrom.³⁵

Generálny direktorát pre dane a colnú úniu vedie ako komisár bývalý minister financií Francúzska Pierre Moscovici. Jeho predchodcom bol v rokoch 2010 - 2014 Algirdas Šemeta z Litvy³⁶. Aj na základe tejto výmeny môžeme usudzovať, aký význam prikladajú predstavitelia EÚ oblasti daní. A hoci je komisár nezávislý na krajine, ktorej je občanom, predsa sa stal komisárom pre dane a colnú úniu kandidát jednej zo zakladajúcich krajín spoločenstva.

³⁵ TÝČ, Vladimír. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 6. vyd. Praha: Leges, 2010. 304 s. ISBN 978-80-87212-60-8.

³⁶ V rokoch 2004 – 2010 bol za dane zodpovedný László Kovács z Maďarska a za audit zodpovedal Siim Kallas z Estónska.

Rada Európskej únie

Orgán, ktorý v EÚ zastupuje záujmy členských štátov, je Rada Európskej únie, v minulosti nazývaná Rada ministrov (ďalej len Rada). Rada je v tomto smere protikladom Komisie. Základné ustanovenia o jej štruktúre a rozhodovaní sú obsahom čl. 16 ZFEÚ.

Zástupcami členských štátov v Rade sú príslušní ministri (za každú krajinu jeden), vybraní vždy s ohľadom na problematiku, riešenú na danom zasadaní. Pri rokovaníach všeobecne politických, zastupujú štáty ministri zahraničných vecí resp. ministri pre európske záležitosti.

Predsedníctvo Rady sa mení každých 6 mesiacov. Členské štáty sa striedajú podľa dopredu stanoveného poradia. Zasadaniu predsedá vždy minister príslušného rezortu predsedajúcej krajiny. Výnimkou je Rada pre zahraničné veci, ktorej predsedá Vysoký predstaviteľ pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku EÚ.

Rada je v prvom rade rozhodovacím orgánom. Vykonáva legislatívnu, rozpočtovú a koordinačnú funkciu. Udeľuje právomoc Komisii k vykonaniu svojich rozhodnutí.

Najčastejšou formou rozhodnutí sú akty sekundárneho práva Únie: smernice, nariadenia, rozhodnutia a odporúčenia. Rada je spolu s parlamentom hlavným zákonodarcom v EÚ.

V komplikovanom systéme hlasovania Rady pri prijímaní rozhodnutí sa odráža derogácia princípu zvrchovanej rovnosti štátov. Obmedzenie zvrchovaných právomocí členských štátov dovoľuje prijímať kvalifikovanou väčšinou rozhodnutia záväzné pre všetkých členov, teda aj pre tých, ktorí boli prehlasovaní. Systém váženého hlasovania potom umožňuje jednotlivým štátom uplatňovať vplyv úmerný ich veľkosti.³⁷

Rada rozhoduje jednomyseľne, kvalifikovanou väčšinou alebo prostou väčšinou v závislosti na postupe aký stanoví ZFEÚ.

Jednomyseľnosť sa používa v relatívne malom počte prípadov. Podmienkou jednomyseľnosti je, aby nebol žiadny záporný hlas, jednotliví zástupcovia krajín sa však môžu hlasovania zdržať a jednomyseľnosť nebude nerušená.

³⁷ TÝČ, Vladimír. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 6. vyd. Praha: Leges, 2010. 304 s. ISBN 978-80-87212-60-8.

Najčastejším spôsobom hlasovania v Rade je hlasovanie kvalifikovanou väčšinou, ktoré je kombinované s váženým hlasovaním s tým, že každý štát má stanovený počet hlasov, pričom kvalifikovaná väčšina je stanovená absolútnym počtom hlasov. Celkový počet hlasov je 345. Kvalifikovaná väčšina je stanovená na 255 hlasov, čo je 73,91%. Zároveň však môže ktorýkoľvek členský štát požiadať o preskúmanie splnenia demografického kritéria (kladné hlasy musia pochádzať od štátov, ktorých celkový podiel na obyvateľstve EÚ je najmenej 62%).

Lisabonská zmluva rozširuje počet oblastí, v ktorých sa hlasuje kvalifikovanou väčšinou. Rozhodnutie je prijaté kvalifikovanou väčšinou, pokiaľ s ním súhlasí 55% členských štátov, ktoré predstavujú 65% obyvateľov EÚ (do 31.10.2017 však môže ktorýkoľvek členský štát požiadať o hlasovanie systémom, ktorým sa EÚ riadila v posledných rokoch – pred 1.11. 2014).

Aby bolo každé zasadanie Rady pripravené čo najlepšie, existuje tzv. Výbor stálych zástupcov (COREPER), ktorý zabezpečuje prejednávanie, vyjasňovanie a prípadné zladenie stanovísk členských štátov ešte pred samotným zasadnutím Rady. Členmi sú zástupcovia štátov na úrovni veľvyslancov.

Európsky parlament

Aby bola v spoločenstve rovnováha, bolo potrebné vytvoriť orgán reprezentujúci prvok demokracie. Preto už v roku 1951 spolu so vznikom ESUO bol založený orgán nazývaný Zhromaždenie. Postupne sa transformoval až do súčasnej podoby Európskeho parlamentu, ktorého poslanci sú volení každých 5 rokov v priamych voľbách vo všetkých členských štátoch.

Sídlo Európskeho parlamentu je v Štrasburgu, kde rokuje plénum. V Bruseli však väčšinou prebieha jednanie výborov. Táto skutočnosť je dôvodom neustáleho presunu spisovej dokumentácie aj poslancov samotných.

Z orgánu, ktorý bol pôvodne takmer bez akýchkoľvek právomocí sa postupne stal spolurozhodujúci reprezentatívny orgán s mnohými ďalšími právomocami. Parlament sa uznáva absolútnou väčšinou odovzdaných hlasov, prípadne inak, pokiaľ pre daný prípad platí zvláštne pravidlo.

Európsky parlament rozhoduje o prijímaní aktov sekundárneho práva spoločne s Radou a to v prípadoch, keď ZFEÚ stanoví tzv. riadnu legislatívnu procedúru. Zároveň má širokú právomoc pri rozhodovaní o rozpočte EÚ, pri schvaľovaní nominácií členských štátov na predsedu a členov Komisie a tiež má právo na vyslovenie nedôvery Komisii. Európsky parlament menuje ombudsmana (európsky verejný ochranca práv), ktorý je oprávnený prijímať sťažnosti občanov a osôb s bydliskom alebo sídlom na území EÚ na činnosť orgánov Únie. Každý občan EÚ a každá osoba s bydliskom (sídlom) na území Únie môžu podať Európskemu parlamentu petíciu vo veci, ktorá spadá do pôsobnosti Únie a ktorá sa týchto osôb priamo dotýka (čl. 227 SFEU).

Európsky parlament má 751 poslancov, z toho 1 je predseda. Českú republiku zastupuje 21 poslancov.

Európska rada

Je orgán, ktorý je z hľadiska svojho zloženia najvyšší v rozhodovacej hierarchii EÚ. V Európskej rade sa schádzajú vedúci predstavitelia členských štátov: hlavy štátov a predsedovia vlád, ďalej sú to predseda Komisie, predseda Európskej rady a vysoký predstaviteľ pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku EÚ.

Úlohou Európskej rady je stanoviť všeobecný politický smer a priority EÚ. Rovnako sa zaoberá citlivými otázkami, ktoré sa nedajú riešiť na medzivládnej úrovni. Aj keď jej vplyv je značný, nemá právomoc schvaľovať právne predpisy.

Za predsedu Európskej rady bol 30. 8. 2014 zvolený Donald Tusk. Svoju funkciu, ktorej volebné obdobie je 2 a pol roka, teda polovicu funkčného obdobia Komisie a Európskeho parlamentu, začal vykonávať 1. 12. 2014.

Európska rada sa schádza štyrikrát ročne. Predseda môže v prípade nutnosti zvolať aj mimoriadnu schôdzu. Zasadanie sa koná v Bruseli.

Súdny dvor EÚ

Vzhľadom na skutočnosť, že v EÚ existuje autonómny právny systém je potrebné aj jeho inštitucionálne zaistenie. Túto úlohu vykonáva Súdny dvor EÚ (SDEÚ). Medzi jeho základné funkcie patrí riešenie sporov (medzi EÚ a členskými štátmi, medzi členskými štátmi navzájom, medzi jednotlivcami a EÚ), funkcia ústavného súdu, zaistenie jednotného výkladu práva EÚ.

Súdny dvor EÚ sa skladá z troch súdov (viď. Lisabonská zmluva): Súdny dvor, Tribunál, Súd pre verejnú službu.

Súdny dvor má 28 sudcov, každý z jedného členského štátu, nezávislý na štáte z ktorého pochádza. Funkčné obdobie je šesť rokov, pričom každé tri roky sa mení jedna polovica sudcov v zmysle zachovania kontinuity. Predseda je volený členmi na trojročné funkčné obdobie.

Členmi Súdneho dvora sú tiež generálni advokáti. Posudzujú prejednávané veci z hľadiska skutkového a právneho. Vypracúvajú odborné stanovisko, v ktorého závere je aj návrh rozhodnutia. Sudcov toto stanovisko nijako nezaväzuje, preto sa k nemu môžu, ale nemusia, prikloniť. Keďže Súdny dvor je jednostupňový, zmyslom tohto postupu je „zastúpiť“ prvý stupeň rozhodovania a zabezpečiť tak, aby každá dôležitá vec bola posúdená dvakrát.

Dvor audítorov

Dvor audítorov vykonáva finančnú kontrolu hospodárenia Únie, podáva správy o využívaní verejných fondov a jeho úlohou je tak zlepšiť finančné riadenie EÚ. Dvor audítorov vykonáva nielen kontrolu hospodárenia orgánov Únie, ale aj hospodárenie s prostriedkami Únie v jednotlivých členských štátoch. Každoročne vypracováva a predkladá správu o hospodárení s prostriedkami Únie, na základe ktorej Európsky parlament vykonáva kontrolu rozpočtu EÚ.³⁸

Dvor audítorov je tvorený 28 audítormi (každý z jedného členského štátu), ktorí sú rovnako ako komisári nezávislí na svojich krajinách. Volení sú na šesťročné funkčné obdobie. Predseda je volený členmi na trojročné funkčné obdobie. Sídлом Dvora audítorov je Luxemburg.

Európska centrálna banka

Vznikla v roku 1998 a spolu s centrálnymi bankami všetkých členských štátov tvorí Európsky systém centrálnych bánk (ESCB). Hlavnou úlohou ESCB je určovať a realizovať menovú politiku EÚ. ECB má výhradné právo na vydávanie bankoviek euro (poveruje ich vydávaním aj centrálna banka členských štátov). Sídlo ECB je vo Frankfurtu.

³⁸ BABČÁK, Vladimír a kol. *Finančné právo na Slovensku a v Európskej únii*. Bratislava: EUKÓDEX, 2012. s. 832.

Ďalšie orgány

Pomocnými orgánmi Európskeho parlamentu, Rady a Komisie sú Hospodársky a sociálny výbor, Výbor regiónov.

2.5 Zhrnutie kapitol

V tejto kapitole sme charakterizovali daňovú politiku EÚ, jej ciele a možnosti ako ich naplniť. Je zrejmé, že približovanie daňových systémov jednotlivých krajín je dlhodobá vízia EÚ, ktorej realizácia bude veľmi náročná. Zložitosť tohto procesu spôsobuje najmä vysoká citlivosť členských krajín na akékoľvek zmeny v daňových systémoch.

V ďalšej časti tejto kapitoly sme sa venovali rozboru daňových nástrojov EÚ. Rovnako sme charakterizovali jednotlivé orgány EÚ, vysvetlili sme ich právomoci a náplne ich práce.

3 Dôvody zavedenia dane z finančných transakcií

V tejto kapitole sa budeme venovať súvislostiam, ktoré dali vzniknúť myšlienke zdanenia finančného sektora, jej opodstatneniu, ale aj názorom, ktoré odmietajú tento spôsob zásahu do ekonomiky. Vysvetlíme, prečo je v súčasnosti zdanenie finančného sektora jednou z najdiskutovanejších otázok daňovej politiky na pôde EÚ.

Jedným z výsledkov finančnej krízy, ktorá sa do Európy dostala zo Spojených štátov amerických, je veľký tlak na hľadanie možných riešení, ktoré by opakovaniu podobnej situácie v budúcnosti zamedzili. Je totiž nereálne, aby aj v budúcnosti vlády sanovali finančný sektor z vlastných zdrojov, a ten sa pritom nijakým spôsobom nepodieľal na ich tvorbe. Členské štáty dotovali finančný sektor v celkovej výške cca 4,6 triliónu EUR (39% HDP EÚ v roku 2009). Práve z dôvodu, že finančný sektor pôsobil ako významný faktor, ktorý spustil ekonomickú krízu, panuje široký konsenzus (nielen v Európe, ale aj na medzinárodnej úrovni), že finančný sektor by mal spravodlivejšie prispievať na náklady spojené s krízou a súčasným nedostatočným zdanením sektora.

3.1 Teoretické východisko

Prvú zmienku o zdanení finančného sektora nachádzame u Johna Maynarda Keynesa, ktorý chcel v roku 1936 prostredníctvom tejto dane obmedziť finančné špekulácie. Malo sa jednať o určitý druh národnej dane.

V roku 1978 nachádzame myšlienku zavedenia dane z transakcií u Jamesa Tobina, ktorý navrhoval zavedenie medzinárodnej dane na všetky spotové konverzie mien. Tobin chcel spomaliť finančný trh, uviesť ho do lepšieho súladu so skutočnou ekonomikou a posilniť úlohu menovej politiky. Táto daň však mala radu odporcov, najmä bankárov a ekonómov. Neskôr bol jej koncept prepracovaný a zahŕňal všetky finančné transakcie. V literatúre a odborných článkoch je tiež uvádzaná ako tzv. Tobinova daň.³⁹

Finančná kríza, ktorá zasiahla globálnu ekonomiku v rokoch 2007 – 2009 natoľko degradovala dôveryhodnosť finančných služieb, že obavy z krachu veľkých bánk si vyžiadali finančnú výpomoc zo strán štátov. V niektorých prípadoch dokonca vo forme majetkového

³⁹ Tobinova daň – bola daň, ktorá mal slúžiť ako nejaký trest za špekulatívne obchody, ktoré by spôsobili prílišnú volatilitu devízových kurzov. Inkaso získaných prostriedkov malo byť darované na rozvoj najchudobnejších krajín sveta.

vstupu štátu⁴⁰, čo znamenalo zvýšenie rozpočtových deficitov týchto krajín. Vzniknutá situácia vyvolala diskusiu tak na celosvetovej úrovni ako aj na úrovni EÚ. Preto v roku 2009 štáty zoskupené v G-20⁴¹ požiadali Medzinárodný menový fond (IMF⁴²), aby sa venoval tejto problematike a odporučil účinné riešenia. Požadované riešenie malo byť pre finančný sektor podstatnou a spravodlivou daňou, ktorá by slúžila na úhradu nákladov spojených s vládnymi intervenciami na stabilizáciu bankového systému.

V roku 2010 sa začala problematikou zdanenia finančného sektora podrobne zaoberať EÚ. Európska rada pri prípravách na summit G-20 v Toronte dňa 17. mája 2010 prijala závery, že „... EÚ by mala stáť na čele úsilia o stanovenie globálneho prístupu k zavedeniu systému odvodov a daní pre finančné inštitúcie s cieľom zachovať rovnaké podmienky na celosvetovej úrovni a bude tento postoj dôrazne obhajovať medzi svojimi partnermi v skupine G-20. V tejto súvislosti je potrebné preskúmať zavedenie globálnej dane z finančných transakcií a ďalej túto otázku rozpracovať.“⁴³

Rovnako Európsky parlament prerokoval problémy týkajúce sa finančného sektora a jeho zdaňovania. Konkrétne sa v rezolúcii Parlamentu z 10. marca 2010 od Komisie a Rady žiada, aby preskúmali spôsoby využitia dane z finančných transakcií na financovanie rozvojovej spolupráce, na pomoc rozvojovým krajinám⁴⁴ v boji proti zmene klímy a ako príspevok do rozpočtu EÚ.⁴⁵

Diskusie o budúcom postupe sa neobmedzujú len na EÚ. Vzhľadom na rozsah, systematický charakter finančnej krízy a jej dôsledky aj riešenie musí mať globálny charakter. Skupina G-20 preto diskutovala o nových formách zdaňovania. Hoci v otázke dodatočných daňových nástrojov nebol dosiahnutý celosvetový konsenzus, v závere zo summitu G-20 z Toronta môžeme vidieť jednoznačný prejav vôle všetkých členov túto situáciu riešiť. Uvádza sa v ňom totiž: „Dohodli sme sa, že finančný sektor by mal spravodlivo a zásadne prispievať k uhradeniu akéhokoľvek zaťaženia, ktoré je spojené s prípadnými vládnymi intervenciami, na nápravu finančného systému alebo fondu na riešenie krízovej situácie bánk, a znížiť riziká vyplývajúce z finančného systému. Uznali sme, že na

⁴⁰ Vo Francúzsku vláda za túto pomoc chcela od bánk iba sľub, že zachovajú úvery pre domácnosti a firmy aj počas krízy. Nemecko však výmenou za poskytnú pomoc mohlo ovplyvňovať činnosť bánk, investičné rozhodnutia a rozdeľovanie zisku.

⁴¹ G-20 – je skupina najväčších ekonomík sveta predstavovaná ministrami financií a guvernérmí centrálnych bánk.

⁴² IMF – International Monetary Fund.

⁴³ COM(2010) 549 final.

⁴⁴ Tu môžeme vidieť podobnosť s Tobinovou daňou.

⁴⁵ COM(2010) 549 final.

tento účel existuje celý rad politických prístupov. Niektoré krajiny uplatňujú finančné odvody. Iné krajiny uplatňujú odlišné prístupy.⁴⁶

3.2 Hlavné dôvody zavedenia FTT deklarované EÚ

Hlavné dôvody pre zdanenie finančného sektora vydala Komisia dňa 7. 10. 2010 v materiáli COM(2010) 549 final: *Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o zdanení finančného sektora.*

- Ako doplnenie prebiehajúcich rozsiahlych reforiem finančného sektora by dane mohli zlepšiť efektívnosť a stabilitu finančných trhov a znížiť ich volatilitu. Rovnako by mohli znížiť škodlivé účinky nadmerného riskovania. Finančný sektor môže prijať až príliš veľké riziko z celého radu dôvodov. Prvým dôvodom je očakávaná štátna podpora (ktorej následkom je morálny hazard), druhým je informačná asymetria, ďalšími dôvodmi sú existujúce štruktúry odmeňovania, ktoré spolu s makroekonomickým vývojom prispeli k súčasnej kríze. Správanie finančného sektora preto prináša negatívne externality pre zvyšok ekonomiky. Odstránenie týchto externalít je dôvodom pre zavedenie regulačnej dane.
- Finančný sektor nesie veľkú zodpovednosť za vznik a rozsah krízy a za jej negatívne vplyvy na výšku dlhov verejných financií na celom svete. Dôvodom pre zavedenie nových daní je skutočnosť, že niektoré vlády dotovali tento sektor počas krízy takým výrazným spôsobom, že by bolo spravodlivé, aby teraz prispel on primeraným príspevkom svojim záchrancom. Príspevok na fiškálnu konsolidáciu by zároveň bol aj dodatočným zdrojom rozpočtu. Tak ako ekonomická efektívnosť aj nové dane vo finančnom sektore môžu pomôcť k vytvoreniu podmienok pre trvalo udržateľný rozvoj, ktorý predpokladá stratégia *Europe 2020*.
- Väčšina finančných služieb v EÚ je od dane z pridanej hodnoty oslobodená. Príjmy z finančných transakcií sú založené hlavne na marži a preto by ich zdanenie pri súčasnom systéme DPH bolo veľmi náročné. Nový systém by teda čiastočne mohol nahradiť absenciu DPH v tomto sektore.

Reakciou na tieto výzvy je zavádzanie vnútroštátnych daňových nástrojov v členských štátoch EÚ. Tento vývoj by sa však mal odohrávať koordinovane, aby sa zabránilo vzniku

⁴⁶ Oficiálna správa zo summitu krajín G-20 v Toronte, <http://www.international.gc.ca/g20/index.aspx?lang=eng>.

rozdielov z dôvodu rôznych daňových základov, čo by mohlo motivovať subjekty k daňovej arbitráži a vyústiť v narušenie rozdelenia medzi finančnými trhmi EÚ. Následkom nekoordinovaného riešenia by tiež mohlo byť dvojité zdanenie a rozdrobenie finančného sektora, čo by bolo prekážkou v riadnom fungovaní jednotného trhu.

Daňové opatrenia musíme posudzovať v kontexte aktuálnej snahy o regulačnú reformu finančného sektora. Zohľadniť musíme pravdepodobné väčšie kapitálové nároky a diskusie o možnom zavedení bankových odvodov. Musíme si uvedomiť kumulatívny účinok týchto opatrení, aby sme nakoniec neohrozili samotnú existenciu životaschopného finančného sektora, ktorý je schopný riadne a efektívne financovať ekonomiku.

Svoj názor k tejto problematike vyjadril po zasadnutí Komisie dňa 7. 10. 2010 aj vtedajší komisár pre dane a colnú úniu, audit a boj proti podvodom Algirdas Šemeta, ktorý uviedol: *„Pre zdanenie finančného sektora existujú dobré dôvody a rovnako aj prijateľné spôsoby, ako ho realizovať. Verím, že predstavy, ktoré dnes Komisia predložila, sú správne a zabezpečia, aby finančný sektor spravodlivo prispieval na riešenie najnaliehavejších európskych a globálnych výziev.“*⁴⁷

Materiál COM(2010) 549 final definuje dve podoby možných „bankových“ daní: daň z finančných transakcií (FTT) a daň z finančných aktivít (FAT)⁴⁸, ktoré rozoberieme v ďalšom texte tejto práce.

3.3 Postup EÚ k zavedeniu FTT

Následkom pretrvávajúcej ekonomickej krízy, prehľbujúcej sa dlhovej krízy a v súvislosti s rokovaniami o finančnej perspektíve na roky 2014 – 2020 Komisia podrobne rozpracovala konkrétny návrh na zavedenie FTT. Tento predložila dňa 28. 9. 2011 ako súčasť materiálu COM(2011) 549 final: *Návrh smernice Rady o spoločnom systéme dane z finančných transakcií a zmene smernice 2008/7/ES*. Návrh má zabezpečiť spoločný európsky prístup k riešeniu problémových otázok tak, aby bol v súlade s fungovaním jednotného trhu. Zameraný je na doplnenie regulačného rámca EÚ pre bezpečnejšie finančné služby prostredníctvom riešenia zvlášť riskantného správania sa niektorých segmentov finančných trhov, aby sa minulosť viac neopakovala.

⁴⁷ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-10-1298_sk.htm.

⁴⁸ FAT – Financial Activities Tax.

Po tom, čo Komisia vykonala dôkladnú analýzu stávajúcej situácie predstavila tento návrh ako prvý krok k:

- zabráneniu rozdrobenia vnútorného trhu s finančnými službami, v kontexte rastúceho počtu nekoordinovaných daňových opatrení zavádzaných na úrovni jednotlivých členských štátov,
- zaisteniu spravodlivého príspevku zo strany finančných inštitúcií k úhrade nákladov spôsobených finančnou krízou; rovnako tak k vytvoreniu rovnakých podmienok zdaňovania v porovnaní s ostatnými sektormi,
- vytvoreniu demotivujúcich faktorov, ktoré by odrádzali od takých finančných transakcií, ktorými sa nezvyšuje efektívnosť finančných trhov; tým sa dopĺňajú regulačné opatrenia zamerané na zamedzenie budúcim krízam.

Musíme si uvedomiť špecifikum finančného sektora a transakcií, ktoré majú byť potenciálne zdanené, spočívajúce vo vysokej mobilite kapitálu. Individuálny postup členských krajín vo vypracovávaní daňových pravidiel by vysoko pravdepodobne narušil fungovanie jednotného trhu. Preto práve prostredníctvom opatrení na úrovni celého spoločenstva môže EÚ zabrániť roztriešteniu finančných trhov medzi jednotlivé činnosti a hranice štátov a zabezpečiť rovnaké zaobchádzanie s finančnými inštitúciami v EÚ, čo prispeje k riadnemu fungovaniu jednotného trhu.

Súčasťou tohto návrhu je aj časť venovaná financovaniu rozpočtu EÚ. Tento návrh si totiž, v súlade s návrhom COM(2011) 510 final: *Rozhodnutie Rady o systéme vlastných zdrojov Európskej únie*, kladie za cieľ vytvoriť nový zdroj príjmov, ktorý by postupne nahradil príspevky členov do rozpočtu EÚ.

Otázku zdanenia finančného sektora riešila Komisia už v oznámení COM(2010) 700 final: *Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, Výboru regiónov a národným parlamentom o preskúmaní rozpočtu EÚ* zo dňa 19. 10. 2010, v ktorom sa uvádza: „Komisia sa domnieva, že zdroje financovania uvedené v nasledujúcom neúplnom zozname by mohli predstavovať potenciálne vlastné zdroje, ktoré by mohli postupne nahradiť národné príspevky a tým znížiť zaťaženie štátnych pokladníc: - zdaňovanie finančného sektora EÚ.“ Nasledujúci návrh na *rozhodnutie Rady o systéme vlastných zdrojov Európskej únie* z 29. 6. 2011 identifikuje ako nový vlastný zdroj, ktorý bude súčasťou rozpočtu EÚ, práve FTT.

Praktická aplikácia tohto zámeru EÚ sa však výrazne skomplikovala už v polovici roku 2012. Právnym základom navrhovanej smernice je článok 113 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.⁴⁹ Vzhľadom na skutočnosť, že v daňovej oblasti sa vyžaduje dodržanie princípu jednotnomyselnosti a ministri financií štátov EÚ sa na schôdzi ECOFIN⁵⁰ zhodli na nemožnosti jeho naplnenia, musel byť projekt zavedenia FTT odložený. Napriek tomu však 11 členských štátov EÚ prejavilo na tomto zasadnutí silnú vôľu v projekte pokračovať. Vytvorili preto skupinu štátov, ktoré chcú vo svojich právnych systémoch zaviesť jednotnú harmonizovanú FTT, nie však prostredníctvom smernice (jej aplikácia je vylúčená z dôvodu nenaplnenia jednotnomyselnosti), ale prostredníctvom tzv. posilnenej spolupráce⁵¹ v oblasti FTT. Členské štáty uviedli, že pôsobnosť a ciele legislatívneho návrhu, ktorým sa zavádza posilnená spolupráca, by mali byť založené na pôvodne zamietnutom návrhu. Tento postup musela podľa článku 329 ZFEÚ odsúhlasiť Rada a Európsky parlament. Preto skupina 11 členských štátov EÚ⁵² (EÚ-11) podala žiadosť o povolenie posilnenej spolupráce, na základe ktorej by mohli prijať spoločný systém FTT podľa návrhu v smernici. Žiadosť dostala Komisia v septembri 2012. Komisia následne dňa 23. 11. 2012 navrhla Rade súhlasiť s podanou žiadosťou. Európsky parlament vyjadril svoj pozitívny postoj dňa 12. 12. 2012. Rada zverejnila súhlas so žiadosťou dňa 22. 1. 2013. Cieľom návrhu je harmonizácia právnych predpisov v oblasti nepriameho zdanenia finančných transakcií, ktorá je potrebná pre zaistenie riadneho fungovania vnútorného trhu a pre zabránenie narušeniu hospodárskej súťaže. Pre finančné inštitúcie z nezúčastnených členských krajín má byť posilnená spolupráca prínosom v tom, že sa nebudú musieť vyrovnávať s veľkým počtom rôznych systémov FTT v jednotlivých krajinách, ale len s jedným systémom FTT platným vo všetkých zúčastnených krajinách.

⁴⁹ Článok 113 ZFEÚ znie nasledovne: „Rada jednotomyselne v súlade s mimoriadnym legislatívnym postupom po porade s Európskym parlamentom a Hospodárskym a sociálnym výborom prijme pravidlá na zosúladzovanie právnych predpisov týkajúcich sa dane z obratu, spotrebných daní a iných foriem nepriameho zdaňovania, aby sa tým zabezpečilo vytvorenie a fungovanie vnútorného trhu a zabránilo narušovaniu hospodárskej súťaže.“

⁵⁰ ECOFIN – Economic and Financial Affairs Council – Rada Európskej únie pre hospodárske a finančné záležitosti.

⁵¹ Princíp posilnenej spolupráce zavádza Amsterdamská zmluva. Umožňuje skupine členských štátov prijať nové pravidlá pre konkrétnu oblasť presahujúcu rámec stanovený úijným právom, pokiaľ EU nie je schopná ako celok dosiahnuť dohodu v primeranej dobe. Pre povolenie posilnenej spolupráce však musia byť splnené určité podmienky – predmetná oblasť spadá do nevýlučnej právomoci Únie: 1. je zaistený súlad medzi Zmluvami a úijným právom, 2. ciele spolupráce nie je možné dosiahnuť ani v primeranej dobe, 3. minimálny počet zúčastnených krajín je 9. Na základe riadne podanej žiadosti, ktorú skupina zúčastnených krajín adresuje Európskej komisii, rozhoduje o povolení posilnenej spolupráce Rada, a to na návrh Komisie po prijatí súhlasu Európskeho parlamentu. Členské štáty, ktoré nie sú účastníkmi tejto spolupráce, sa k nej môžu kedykoľvek pripojiť.

Úpravu posilnenej spolupráce nachádzame v článkoch 326 až 334 ZFEÚ.

⁵² Belgicko, Nemecko, Estónsko, Grécko, Španielsko, Francúzsko, Taliansko, Rakúsko, Portugalsko, Slovinsko a Slovensko.

Nesmieme však opomenúť skutočnosť, že medzičasom podalo Spojené kráľovstvo žalobu na legálnosť rozhodnutia Rady (prípád č. C 209/13 UK verus Rada EÚ). Spojené kráľovstvo namietalo, že zavedenie dane na princípe posilnenej spolupráce má extrateritoriálny dopad a nerešpektuje práva nezúčastnených členských krajín. Súdny dvor EÚ túto žalobu vo svojom rozsudku⁵³ zo dňa 30. 4. 2014 zamietol.

Snaha krajín EÚ-11 vyústila do *Návrhu smernice Rady, ktorou sa vykonáva posilnená spolupráca v oblasti dane z finančných transakcií* zo dňa 14. 2. 2013 pod označením COM(2013) 71 final. Nový návrh smernice zodpovedá pôvodnému návrhu z roku 2011, doplnenému o skutočnosť, že oblasť s jednotnou úpravou FTT je obmedzená len na zúčastnené štáty. Ďalej prináša posilnenie pravidiel proti zneužitiu, proti relokácii a definuje pravidlá, podľa ktorých sa zdanenie vykonáva. Tento *Návrh* získal dňa 18.6. 2013 podporu aj od výboru ECON.

Česká republika je od počiatku veľkým odporcom zdaňovania finančného sektora. Preto neúčast' v skupine EÚ-11 nemôže byť prekvapujúca, vďaka čomu nebude musieť implementovať predmetnú smernicu do svojho právneho systému.

3.4 Dôvody proti zavedeniu FTT

Nedosiahnutie jednomyseľnej zhody na zavedení FTT nebolo náhodné a nemožno ho ignorovať. Názory proti takejto podobe zdanenia boli položené na racionálnych základoch, čo jasne dokazuje aj skutočnosť, že z vtedajších 27 členov bolo 16 proti zavedeniu FTT, hoci len na úrovni posilnenej spolupráce.

Uvádzame preto dôvody, ktoré boli rozhodujúce pre zaujatie negatívneho stanoviska:

- v prípade zavedenia globálnej FTT by výnos z dane bol koncentrovaný len v malom počte veľkých finančných centier, v ktorých sa odohráva finančná aktivita,
- vysoká mobilita kapitálu spôsobí, že hoci by bola daň aplikovaná na úrovni celej EÚ, finančné zdroje by sa premiestnili do krajín, v ktorých by takouto daňou zaťažované neboli,
- zavedenie FTT môže znížiť likviditu a naopak zvýšiť cenovú volatilitu⁵⁴,

⁵³ Rozsudok je súčasťou prílohy k tejto práci.

⁵⁴ NERUDOVA, Danuše. *Harmonizace daňových systémů zemí Evropské unie*. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. 336 s. ISBN 978-80-7478-626-6.

- úzka konštrukcia základu dane by mohla spôsobiť distorziu finančných transakcií, pretože by mohlo dôjsť k poklesu záujmu o transakcie podliehajúce dani, a naopak k nárastu záujmu o transakcie, ktoré dani nepodliehajú,
- zavedenie FTT v konečnom dôsledku prinesie zvýšenie nákladov pre konečných spotrebiteľov (občanov), pretože finančné inštitúcie si daň premietnu do svojich nákladov tak, aby ich marža neklesla,
- zavedenie FTT spôsobí rast nákladov na financovanie štátnych dlhov,
- predpokladané zníženie obchodovania s dlhopismi po zavedení FTT je približne 30%, u akcií je to 20%,
- negatívny dopad na klientov podielových a dôchodkových fondov (zníženie výnosu).

Nejednoznačným argumentom proti zavedeniu FTT sú extrateritoriálne účinky, ktoré spôsobilo povolenie posilnenej spolupráce krajín EÚ-11 založenej za účelom zavedenia FTT. Spojené Kráľovstvo zastáva názor, že povolenie posilnenej spolupráce v krajinách EÚ-11 bude mať za následok extrateritoriálne účinky.⁵⁵ Súdny dvor EÚ však zastáva opačný názor, vyjadrený rozsudkom vo veci C-209/13. Prikláňame sa skôr na stranu Spojeného Kráľovstva a preto v ďalšom texte práce budeme považovať tento argument za relevantný.

Proti zavedeniu FTT, hoci len v režime posilnenej spolupráce, sa postavila aj celosvetová organizácia združujúca účtovníkov (ACCA)⁵⁶. Dôvodmi nesúhlasu sú, rovnako ako v prípade UK, očakávané extrateritoriálne účinky a aj obavy z možného dvojitého zdanenia.

Dôvodov proti zavedeniu FTT je skutočne veľa, preto sa nemožno diviť, že iniciatíva zaviesť tento spôsob zdanenia má mnoho odporcov. Bude zaujímavé sledovať, ako sa s týmito argumentmi dokáže EÚ vyrovnáť, prípadne vďaka nim vylepšiť návrh zavedenia FTT tak, aby vyhovoval väčšiemu počtu členských krajín.

3.5 FAT ako možná alternatíva voči FTT

Alternatívu voči FTT navrhovanej EÚ nachádzame vo vyjadreniach IMF, ktorý by zdanenie finančného sektora riešil prostredníctvom tzv. dane z finančných aktivít (FAT). Predmetom tejto dane by mali byť zisky a odmeny finančných inštitúcií. Zatiaľ čo FTT sa

⁵⁵ Názor vyslovený v konaní pred Súdnym dvorom EÚ, spisová značka C-209/13.

⁵⁶ ACCA - The Association of Chartered Certified Accountants.

vzťahuje na každý subjekt pôsobiaci na finančnom trhu v závislosti na transakciách, ktoré vykonáva, FAT sa vzťahuje na spoločnosti ako také.

IMF prezentuje 3 možné varianty FAT:

- FAT 1 – založená na tzv. adičnej metóde navrhuje vytvoriť široký základ dane a zdaníť súčet miezd a ziskov s následným možným odpočtom investícií, nie však finančných nákladov. Takáto konštrukcia základu dane by nahrádzala DPH. Aplikáciu tohto modelu nachádzame napr. v Dánsku, kde tento model slúži ako prirážka pre sektory, ktoré sú oslobodené od DPH.
- FAT 2 (rent – taxing FAT) – jedná sa o model zdaňovanie rent. Tento model by zdaňoval odmeny a zisky nad stanovenú hranicu zisku. Spôsob stanovenia hranice tzv. normálneho zisku vidí buď v aplikácii ukazovateľa ACE⁵⁷, alebo v definícii zisku, ktorá by obsahovala reálne aj finančné transakcie.
- FAT 3 (risk – taxing FAT) – jedná sa o model zdaňovania rizika. IMF chce zdaňovať nadmerný výnos, ktorý je výsledkom nadmerného rizika. Nadmerný výnos by mal byť definovaný ako výnos, ktorý presahuje úroveň priemerného výnosu a pochádza z príliš rizikového obchodu. Výsledkom by teda mohla byť aj situácia, že časť renty by nepodliehala dani, pretože výnos z vlastného kapitálu (ROE)⁵⁸ nemusí presiahnuť stanovený limit. Aplikácia tohto modelu je v praxi skoro nemožná, pretože rozoznať obchod, ktorého riziko už presahuje stanovenú hranicu je nereálne.

Výhodou FAT oproti FTT je alokácia výnosov z tejto dane. Zodpovedala by totiž geografickému rozloženiu finančného sektora v EÚ, ktoré FTT vôbec nezohľadňuje. Môže za to konštrukcia základu dane, ktorá nie je založená na obchodnej aktivite, ktorá prebieha hlavne vo finančných centrách, ale jej predmetom sú odmeny (platy) a zisky, ktoré sú rozmiestnené rovnomernejšie. Preto FAT predstavuje lepší nástroj pre národnú konsolidáciu, ktorá je jedným z hlavných cieľov zavedenia dane.⁵⁹

Výsledky zavedenia FAT závisia na výbere konkrétnej podoby dane. Aplikácia FAT 1 by priamo nevedla k zmene štruktúry finančného trhu, a to z dôvodu, že príjem je zdaňovaný nezávisle na spôsobe jeho generovania. Pri tomto spôsobe zdanenia nerozlišujeme ani

⁵⁷ ACE – Allowance for corporate equity.

⁵⁸ Return on Equity – návratnosť (rentabilita) vlastného kapitálu, ukazovateľ je stanovený ako podiel zisku a vlastného kapitálu.

⁵⁹ NERUDOVA, Danuše. *Harmonizace daňových systémů zemí Evropské unie*. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. 336 s. ISBN 978-80-7478-626-6.

jednotlivé produkty ani úrovne obratu. Koncept FAT 1 sa zdá byť prijateľný aj pre EÚ. Splňa totiž požiadavky na dodatočný zdroj rozpočtu EÚ a zároveň rieši niektoré aktuálne neriešené problémy v zdaňovaní finančných služieb.⁶⁰

FAT zdaňuje zisky finančných korporácií z obchodných aktivít ako celok. Jej zavedenie teda neovplyvňuje ceny finančných nástrojov a teda nedochádza k narušeniu tržnej štruktúry. Z toho zároveň vyplýva, že zavedenie FAT nemá vplyv na vysokorýchlostné obchodovanie. Aj táto daň, ako mnohé iné, môže byť ďalším dôvodom pre presun ziskov finančného sektora mimo EÚ. Ak sa však rozhodne o jej zavedení, musí to byť na úrovni EÚ ako celku. Zavedenie tohto spôsobu zdanenia na národnej úrovni by mohlo spôsobiť distorzie na jednotnom trhu.⁶¹

Zatiaľ čo v dokumente MEMO/10/477 zo 7. 10. 2010 nachádzame jednoznačné stanovisko Komisie preferujúce FAT pred FTT, už o rok neskôr sa v *Návrhu smernice* COM(2011) 594 objavuje stanovisko presne opačné.

MEMO/10/477 uvádza v časti *Prečo Komisia považuje FAT za vhodnejšiu daň než FTT na úrovni EÚ?* nasledovné: „FTT je daň vhodnejšia na celosvetové použitie – existujú značné riziká (predovšetkým z premiestňovania) pri jej jednostrannom zavedení. Komisia sa domnieva, že tieto riziká sú podstatne nižšie pri FAT, pretože zisky a mzdy sú menej mobilné ako obchodovanie. Zdá sa, že FAT je výhodná v tom, že je schopná zvýšiť príjmy a zabezpečiť spravodlivý príspevok od bánk, bez vysokých rizík spojených s FTT.“

Komisia v *Návrhu smernice* COM(2011) 594 final, v časti *Posúdenie vplyvu*, ktorá je sprievodným dokumentom k tomuto návrhu, po vykonanej analýze zohľadňujúcej zadané ciele:

- zaistiť príspevok finančného sektora do verejných financií,
- obmedziť nežiadúce správanie na trhu, a tým stabilizovať trhy,
- zabrániť narušeniam na vnútornom trhu,

uvádza, že po preskúmaní dvoch možných alternatív (FTT a FAT) ako aj veľkého počtu koncepčných riešení, ktoré sa na ne vzťahujú, dospela k záveru, že preferovanou alternatívou je FTT.

⁶⁰ NERUDOVA, Danuše. *Harmonizace daňových systémů zemí Evropské unie*. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 336 s. ISBN 978-80-7478-626-6.

⁶¹ NERUDOVA, Danuše. *Harmonizace daňových systémů zemí Evropské unie*. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 336 s. ISBN 978-80-7478-626-6.

3.6 Zdanenie finančného sektora v iných krajinách

Vo svete nachádzame veľké množstvo príkladov, viac či menej úspešných, ktoré ukazujú, akým spôsobom je možné zdaňovať finančný sektor. V tejto podkapitole uvedieme niekoľko z nich, aby sme tak dotvorili komplexný obraz možných podôb zdanenia predmetnej oblasti.

V Ázijských krajinách (napr. India, Taiwan) sa objavuje daň z menových transakcií, ktorou sú špecificky zaťažované konverzie mien a prípadne ich deriváty ako napr. menové futures, opcie, swapy. Najčastejšie sa využíva ako kontrola finančnej konverzie mien pri administratívnych a regulačných opatreniach.⁶²

S registračnou daňou (označovanou tiež ako kapitálový príplatok) sa stretávame napr. v Rusku alebo v Japonsku. Táto daň zaťažuje zvyšovanie obchodného kapitálu vo forme vkladov do kapitálu, pôžičiek, alebo emisie akcií a dlhopisov. Môže byť obmedzená len na určitú formu podnikania, alebo len na druh obchodného kapitálu (napr. cudzie zdroje).⁶³

V Latinskej Amerike a v Ázii nachádzame daň z bankových transakcií. Týmto druhom dane sú zaťažované vklady a výbery z bankových účtov. Výška dane je stanovená spôsobom *ad valorem*⁶⁴.

V niektorých členských štátoch združenia G-20 sa uplatňuje daň z poistenia, ktorá supluje nižšie zdanenie daňou z príjmu a DPH poisťovacieho sektora. Až 19 členských krajín EÚ má zavedenú daň z poistenia resp. daň podobného charakteru. Celkovo môžeme povedať, že takmer všetky členské krajiny EÚ majú zdanenie uvedeného typu, nie všetky ho však uvádzajú ako náhradné riešenie za DPH.⁶⁵

Dánsko v roku 1990 zaviedlo povinnosť zdať náklady na mzdy u korporácií, ktorých činnosť je oslobodená od DPH (okrem iných aj finančný sektor). Základ dane sa stanoví ako súčet mzdových nákladov a zdaniteľného zisku. Sadzba dane je 3,08%, pričom vo vybraných prípadoch (napr. sektor finančných služieb) sa môže zvýšiť až na 5,08%. Výnos tejto dane bol v roku 2008 cca 650 mil. EUR, čo predstavuje 0,26% HDP Dánska.

⁶² NERUDOVA, Danuše. *Harmonizace daňových systémů zemí Evropské unie*. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 336 s. ISBN 978-80-7478-626-6.

⁶³ NERUDOVA, Danuše. *Harmonizace daňových systémů zemí Evropské unie*. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 336 s. ISBN 978-80-7478-626-6.

⁶⁴ Daň *ad valorem* (k hodnote) – daň, ktorej sadzba je stanovená ako percento z daňového základu, napr. daň z pridanej hodnoty.

⁶⁵ DELACROIX, Patrice. *Taxation of the Financial Sector: State of the Play*. Presentation to The Brussels Tax Forum, 28.3.2011.

Praktickú aplikáciu FAT 2 nachádzame vo Francúzsku, ktoré zaviedlo FAT 2 v roku 2010 ako dočasnú daň z bonusov vo finančnom sektore so sadzbou 50% z čiastok presahujúcich 27 500 EUR. V roku 2011 ho nasledovala Veľká Británia, ktorá zaviedla daň za rovnakých podmienok, pričom hranicu bonusov stanovila na 25 000 GBP.⁶⁶

V roku 2010 zaviedlo Maďarsko bankovú daň so sadzbou 0,45% z aktív. V roku 2011 túto daň inovovalo a najvyššia sadzba pre banky s aktívami nad 50 mld. HUF bola stanovená na 0,53%. Systém progresívnych sadzieb bol zavedený aj pre poisťovne, u ktorých najvyššia sadzba činila 6,4% z poistného nad 8 mld. HUF. Banky tiež platia zvláštnu daň zo zisku so sadzbou 30%, tá sa však započítava s bankovou daňou.⁶⁷ Bankovú daň začali postupne zavádzať aj ostatné krajiny EÚ. Maďarsko však stanovilo sadzby dane neúmerne vysoko, následkom čoho viaceré finančné inštitúcie vážne zvažovali odchod z krajiny.

V roku 2011 Rakúsko stanovilo *zákonom o stabilizačných odvodoch inštitúcií finančného trhu* dve nové dane: stabilizačný odvod vo výške 0,055% pre banky s bilančnou sumou 1-20 mld. EUR a 0,085% z aktív nad 20 mld. EUR a zvláštny stabilizačný odvod pre deriváty so sadzbou 0,013%⁶⁸

V roku 2012 zaviedlo bankovú daň u vybraných finančných inštitúcií aj Slovensko ako 12. krajina EÚ. Sadzbou 0,4% z hodnoty pasív znížených o sumu vlastného imania a hodnotu retailových (chránených) vkladov tak prispieva finančný sektor do štátneho rozpočtu čiastkou cca 200 mil. EUR.

Príklad, čo môže spôsobiť zavedenie FTT len v niektorých krajinách nachádzame vo Švédsku. To sa rozhodlo zaviesť túto daň v roku 1984. Sadzba bola 0,5% a bol ňou zaťažovaný nákup akcií a opcií. V roku 1986 sa rozšírila pôsobnosť dane aj na nákup dlhopisov a došlo aj k zvýšeniu jej sadzby. Reakcia investorov na seba nenechala dlho čakať a znamenala presun ich aktivít na Londýnsku burzu a do Dánskej Kodane. Obchod s termínovanými kontraktmi sa znížil o takmer 98%, následkom čoho švédsky opčný trh takmer prestal existovať. Aby vláda zvrátila túto situáciu, rozhodla sa zrušiť FTT, následkom čoho finančný trh v Stockholme v rokoch 1990 – 1991 opäť ožil.

⁶⁶ VOSTATEK, Jaroslav. *Zdanění a dotování finančního sektoru*. Praha 2011.

⁶⁷ MOLNÁR, Péter. Special tax on financial organizations – update for 2011. *Tracking EU VAT Developments. Financial Services VAT Alert 2011*, č. 1.

⁶⁸ WAGNER, Christoph. (2011). 'Bank levy' and 'Bank levy for derivatives'. *Tracking EU VAT Developments. Financial Services VAT Alert 2011*, č. 1.

Mohli by sme uviesť ešte veľa príkladov zdaňovania finančného sektora, no zakaždým by sme dospeli k rovnakému záveru. Spoločným cieľom všetkých systémov je regulácia predmetného odvetvia a hlavne poskytnutie dodatočného zdroja príjmu pre štátny rozpočet. Niet teda sporu o tom, že práve tieto ciele motivujú aj EÚ k zavedeniu zdanenia finančného sektora na poli spoločenstva.

3.7 Zhrnutie kapitoly

V tejto kapitole sme v kontexte historického vývoja prezentovali dôvody a pohnútky, ktoré vedú EÚ k zdaneniu finančného sektora použitím jednej z navrhovaných daní (FTT, FAT) na nadnárodnej úrovni. Nemohli sme však nespomenúť opozičné názory, ktoré by EÚ v záujme fungujúceho jednotného vnútorného trhu a naplňania štyroch slobôd voľného pohybu mala aktívne riešiť. Vzhľadom na náročnosť dosiahnutia jednomyselnosti všetkých členských krajín bude zaujímavé sledovať budúci vývoj daňovej politiky EÚ v oblasti priameho zdanenia finančného sektora.

4 Charakteristika dane z finančných transakcií

Cieľom tejto kapitoly je priblížiť samotnú konštrukciu FTT. V tejto časti sa budeme zaoberať vymedzením základu dane, určením daňových subjektov podliehajúcich zdaneniu, sadzbou dane, platbou dane a ďalšími podrobnosťami nevyhnutnými k pochopeniu celého mechanizmu zdanenia. Cieľom je poskytnúť komplexný pohľad na konštrukciu FTT.

Teoretické východisko pre túto kapitolu nachádzame v materiáli Komisie COM(2013) 71 final, podľa ktorého by mala byť zavedená FTT v krajinách EÚ-11. Oporou nám bude aj materiál COM(2011) 549 final, ktorý je predchodcom COM(2013) 71 final a slúžil ako podklad pre jeho vytvorenie.

4.1 Vymedzenie pojmov

Aby sme mohli podrobiť rozboru *Návrh Smernice Rady, ktorou sa vykonáva posilnená spolupráca v oblasti dane z finančných transakcií* musíme si najprv vymedziť pojmy, ktoré sa uplatňujú na účely tejto smernice. Uvádzame len tie, ktoré sú nevyhnutné pre pochopenie nasledujúceho textu. Ostatné sú súčasťou samotného textu *Návrhu Smernice*, ktorý je prílohou k tejto práci.

Zúčastnený členský štát je členský štát, ktorý sa v čase, keď vzniká daňová povinnosť z finančných transakcií podľa tejto smernice, zúčastňuje na posilnenej spolupráci v oblasti dane z finančných transakcií na základe rozhodnutia 2013/52/EÚ alebo na základe rozhodnutia prijatého v súlade s druhým alebo tretím pododsekom článku 331 ods. 1 ZFEÚ.

Finančnou transakciou je:

- nákup a predaj finančného nástroja pred vysporiadaním alebo vyrovaním,
- prevod medzi subjektmi skupiny týkajúci sa práva nakladať s finančným nástrojom ako vlastníkom a každá rovnocenná operácia zahŕňajúca prenos rizika spojeného s finančným nástrojom v prípadoch, na ktoré sa nevzťahuje prvý bod.,
- uzatvorenie derivátových zmlúv pred vysporiadaním alebo vyrovaním,
- výmena finančných nástrojov,
- zmluva o spätnej kúpe, zmluva o spätnom predaji, zmluva o požičiavaní a vypožičiavaní cenných papierov.

Pomyselná hodnota je podkladová nominálna alebo menovitá hodnota, ktorá sa používa na výpočet platieb vykonaných v súvislosti s danou derivátovou zmluvou.

4.2 Predmet dane

V ideálnom prípade by FTT podliehali len škodlivé resp. vysoko špekulatívne transakcie. To však nie je prakticky realizovateľné, pretože na finančných trhoch nie je možné odlíšiť transakcie normálne a transakcie špekulatívne. Preto budú zaťažené daňou aj tie transakcie, ktoré určite finančnú krízu nespôsobili, ba možno ju ešte nejakú dobu oddaľovali a snažili sa mierniť jej následky.

FTT sa uplatňuje na všetky finančné transakcie, pri ktorých aspoň jedna strana transakcie je usadená na území zúčastneného členského štátu. Finančná inštitúcia usadená na území zúčastneného členského štátu je stranou transakcie, ktorá koná na vlastný účet alebo na účet inej osoby alebo ktorá koná v mene strany transakcie.

Veľká podobnosť finančných nástrojov spôsobujúca ich častú vzájomnú substitúciu viedla k tomu, že rozsah predmetu dane je značne rozsiahly. Predmetom dane sú preto finančné nástroje obchodované na kapitálových trhoch, peňažných trhoch (výnimkou sú platobné nástroje), podiely alebo akcie v podnikoch kolektívneho investovania, ktoré zahŕňajú podniky kolektívneho investovania do prevoditeľných cenných papierov (PKIPCP) a alternatívne investičné fondy (AIF)⁶⁹ a derivátové zmluvy. Predmetom dane sú transakcie na všetkých trhoch, tak organizovaných ako aj mimoburzovních. Dokonca ani prevod vlastníckych práv k finančnému nástroju nie je nevyhnutný. Dôležité je prijatie záväzku k danému finančnému nástroju, ktoré odráža presun rizika spojeného s predmetným finančným nástrojom na druhú stranu („nákup a predaj“).

V prípade prevodu finančných nástrojov medzi samostatnými subjektmi skupiny sa za zdaniteľnú transakciu považuje aj takýto prevod, pričom nemusí ísť o kúpu alebo predaj. Jedinou podmienkou je, aby nákup a predaj takýchto finančných nástrojov podliehal zdaneniu pri operáciách mimo skupinu.

Predmetom dane sú aj ďalšie špecifické operácie, ktorých nezaradenie do predmetu dane by mohlo vytvoriť priestor pre vyhýbanie sa zdaneniu. Medzi tieto operácie patria

⁶⁹ Odkaz na vymedzenie pojmu finančné nástroje v prílohe I k smernici Európskeho parlamentu a Rady 2004/39/ES z 21. apríla 2004 o trhoch s finančnými nástrojmi, o zmene a doplnení smerníc Rady 85/611/EHS a 93/6/EHS a smernice Európskeho parlamentu a Rady 2000/12/ES a o zrušení smernice Rady 93/22/EHS (Ú. v. EÚ L 145, 30.4.2004, s. 1). Toto vymedzenie zahŕňa podiely v podnikoch kolektívneho investovania. V dôsledku toho sú finančnými nástrojmi akcie a podielové listy podnikov kolektívneho investovania do prevoditeľných cenných papierov (PKIPCP) v zmysle článku 1 ods. 2 smernice 2009/65/ES (Ú. v. EÚ L 302, 17.11.2009, s. 32) a alternatívne investičné fondy (AIF) vymedzené v článku 4 ods. 1 písm. a) smernice 2011/61/EÚ (Ú. v. EÚ L 174, 1.7.2011, s. 1).

vzájomné výmeny finančných nástrojov, zmluvy o spätnnej kúpe resp. predaji a vypožičiavanie cenných papierov. Výmena finančných nástrojov sa musí považovať za dve finančné transakcie. V opačnom prípade by totiž dochádzalo k vyhnutiu sa daňovej povinnosti na jednej strane transakcie. Iná situácia nastáva v prípade zmlúv o spätnnej kúpe (spätnom predaji), kedy má daná osoba finančný nástroj k dispozícii len na určitý čas. Takáto situácia sa považuje za vznik len jednej finančnej transakcie. Obdobne to platí aj pre zmluvy o požičiavaní a vypožičiavaní cenných papierov.

Aby sa predišlo cielenému vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam, mala by byť každá podstatná zmena zdaniteľnej finančnej transakcie považovaná za novú zdaniteľnú finančnú transakciu rovnakého typu ako bola pôvodná transakcia. Aby bol jednotný názor na to, čo je podstatná zmena, má slúžiť neobmedzujúci zoznam.

V situácii, keď derivátová zmluva stanovuje dodanie určitých finančných nástrojov, je predmetom dane nielen táto derivátová zmluva, ale aj finančné nástroje ktorých sa týka. Samozrejme, za splnenia všetkých ostatných podmienok nevyhnutných k zdaneniu.

Príslušný regulačný rámec na úrovni EÚ stanovuje komplexné, jednoznačné a uznané vymedzenie pojmov pre finančné nástroje, ktoré môžu byť predmetom zdaniteľnej finančnej transakcie⁷⁰. Regulačný rámec stanovuje, že spotové menové transakcie nie sú zdaniteľné finančné transakcie, narozdiel od menových derivátových zmlúv, ktoré nimi sú. Zatiaľ čo derivátové zmluvy týkajúce sa komodít predmetom dane sú, samonté fyzické obchodovanie s komoditami dani nepodlieha.

Štruktúrované produkty (obchodovateľné cenné papiere alebo iné finančné nástroje) ponúkané prostredníctvom sekuritizácie, môžeme rovnako považovať za predmet zdaniteľnej finančnej transakcie. Tieto produkty nie sú výrazne odlišné od iných finančných nástrojov a preto aj ony patria pod pojem finančný nástroj, ktorý používa vo svojom texte návrh smernice. Je to logické, pretože ich nezahrnutie do rozsahu pôsobnosti FTT by znamenalo priestor pre možné vyhýbanie sa daňovým povinnostiam. Do tejto skupiny patria hlavne zmenky, opčné listy a certifikáty. Ďalej sme patrí banková sekuritizácia, pri ktorej sa obvykle prevádza na trh veľká časť kreditného rizika spojeného s aktívami, ako sú hypotéky alebo úvery. V neposlednom rade do tejto skupiny patrí aj poisťovacia sekuritizácia, ktorá obsahuje prevody iných druhov rizika, napr. riziko upisovania.

⁷⁰Vid' predchádzajúca poznámku pod čiarou.

Komplexné uplatňovanie FTT je zabezpečené rozsahom pôsobnosti dane, ktorý sa zameriava na finančné transakcie vykonávané finančnými inštitúciami, ktoré konajú ako strana finančnej (na vlastný účet alebo účet inej osoby), alebo konajú v mene strany transakcie. Aby sa predišlo negatívnym účinkom v podobe zhoršenej možnosti refinancovania finančných inštitúcií a štátov („zdraženie verejného dlhu“), sú niektoré transakcie z predmetu dane vylúčené. Do skupiny vylúčených transakcií patria transakcie s ECB, Európskym nástrojom finančnej stability, Európskym mechanizmom pre stabilitu, EÚ v prípadoch, keď vykonáva správu svojho majetku, úverov na podporu platobnej bilancie alebo podobné činnosti a transakcie s centrálnymi bankami členských štátov.

Ustanovenia smernice Rady 2008/7/ES sú naďalej plne uplatniteľné. Čl. 5 ods. 1 písm. e) a čl. 5 ods. 2 uvedenej smernice sa týkajú oblasti, na ktorú sa vzťahuje súčasná smernica, a zakazuje sa v nich uloženie akejkoľvek dane na transakcie tam uvedené, s výhradou čl. 6 ods. 1 písm. a) tej istej smernice. Do tej miery, v akej sa smernicou 2008/7/ES zakazuje alebo by sa mohlo zakázať uloženie daní z určitých transakcií, najmä finančných transakcií v rámci reštrukturalizačných operácií alebo vydania cenných papierov v zmysle tejto smernice, by sa na ne nemala vzťahovať daň z finančných transakcií. Cieľom je zabrániť vzniku možného rozporu so smernicou 2008/7/ES bez toho, aby bolo potrebné vymedziť presné hranice povinností stanovených v uvedenej smernici. Navyše nezávisle od rozsahu, v akom sa v smernici 2008/7/ES zakazuje zdanenie vydávania akcií a podielov podnikov kolektívneho investovania, si zohľadnenie daňovej neutrality vyžaduje jednotné zaobchádzanie s vydávaniami všetkých týchto podnikov. Odkúpenie takto vydaných akcií a podielov však svojou povahou nie je transakciou na primárnom trhu, a preto by malo byť zdaniteľné.⁷¹

Rovnako mimo rozsah pôsobnosti FTT ostáva aj väčšina bežných finančných operácií, ktoré pravidelne vykonávajú občania a podniky. Bežnými finančnými operáciami sa myslí hlavne uzatváranie poisťných zmlúv, hypotekárnych úverov, spotrebiteľských úverov, úverov pre podniky, ... Aby bol zachovaný voľný pohyb kapitálu, do rozsahu pôsobnosti dane nie sú zaradené ani menové transakcie na spotových trhoch. Derivátové zmluvy na základe menových transakcií však už dani podliehať budú, keďže to nie sú menové operácie ako také.

Aby bola finančná transakcia zdaniteľná v zúčastnených členských štátoch, musí byť aspoň jedna zo strán transakcie usadená na území zúčastneného členského štátu podľa kritérií čl. 4. Zdanenie sa uskutoční v zúčastnenom členskom štáte, na území ktorého je finančná

⁷¹ COM(2013) 71 final.

inštitúcia usadená. Podmienkou ostáva, že uvedená inštitúcia je stranou transakcie (koná buď na vlastný účet, alebo na účet inej osoby), alebo koná v mene strany transakcie.

V situácii, že rôzne finančné inštitúcie, ktoré sú stranami transakcie alebo konajú v mene takýchto strán, sú usadené na území rôznych zúčastnených členských štátov podľa kritérií čl. 4, každý z týchto rôznych členských štátov má právo zdaňovať transakciu takými sadzbami dane, aké stanovil v súlade s týmto návrhom smernice. Keď sa dotknuté usadenia nachádzajú na území štátu, ktorý nie je zúčastneným členským štátom, transakcia nepodlieha dani z finančných transakcií v zúčastnenom členskom štáte, ak jedna zo strán transakcie nie je usadená v zúčastnenom členskom štáte. V tomto prípade bude finančná inštitúcia, ktorá nie je usadená v zúčastnenom členskom štáte, posudzovaná rovnako ako inštitúcia usadená v uvedenom zúčastnenom členskom štáte a transakcia tam bude zdaniteľná.

Jedna osobitná zmena zapríčinená novou koncepciou posilnenej spolupráce sa týka bývalého článku 3 ods. 1 písm. a) pôvodného návrhu. V rámci uvedeného návrhu zahŕňal odkaz na finančnú inštitúciu „oprávnenú“ členským štátom oprávnenie ústredia a oprávnenie udelené dotknutým členským štátom, pokiaľ ide o transakcie vykonávané finančnými inštitúciami z tretích krajín bez fyzickej prítomnosti na území uvedeného členského štátu. V predchádzajúcom usporiadaní môžu byť transakcie v závislosti od prípadu pokryté „pasom“ uvedeným v právnych predpisoch EÚ. Jediné „oprávnenie“ je potom oprávnenie udelené ústrediu finančnej inštitúcie. V rámci posilnenej spolupráce sa môže vyskytnúť nové usporiadanie, a to v prípade inštitúcií s ústredím v nezúčastnenom členskom štáte, ktorý v jurisdikcii dane z finančných transakcií pôsobí na základe „pasu“ (pozri napr. článok 31 smernice 2004/39/ES). Posledne uvedená situácia by sa mala prispôbiť situácii, keď inštitúcie tretích krajín pôsobia na základe osobitného oprávnenia udeleného členským štátom, ktorého sa transakcia dotýka.⁷²

Predmetom dane nie sú tieto transakcie⁷³:

- a) transakcie na primárnom trhu uvedené v čl. 5 písm. c) nariadenia (ES) č. 1287/2006 vrátane činnosti upisovania a následného prideľovania finančných nástrojov v rámci ich vydávania;
- b) transakcie s centrálnymi bankami členských štátov;
- c) transakcie s Európskou centrálnou bankou;

⁷² COM(2013) 71 final.

⁷³ COM(2013) 71 final.

- d) transakcie s Európskym nástrojom finančnej stability a Európskym mechanizmom pre stabilitu, transakcie s EÚ týkajúce sa finančnej pomoci poskytnutej podľa čl. 143 ZFEÚ a finančnej pomoci poskytnutej podľa čl. 122 ods. 2 ZFEÚ, ako aj transakcie s EÚ a Európskym spoločenstvom pre atómovú energiu týkajúce sa správy ich majetku;
- e) bez toho, aby boli dotknuté písmená c) a d), transakcie s EÚ, Európskym spoločenstvom pre atómovú energiu, Európskou investičnou bankou a orgánmi zriadenými EÚ alebo Európskym spoločenstvom pre atómovú energiu, na ktoré sa vzťahuje Protokol o výsadách a imunitách EÚ, v rozsahu a za podmienok stanovených v uvedenom protokole, dohodách o sídle alebo vo všetkých ďalších dohodách uzatvorených na vykonávanie protokolu;
- f) transakcie s medzinárodnými organizáciami alebo subjektmi, inými než sú uvedené v písmenách c), d) a e), ktoré sú uznané ako také verejnými orgánmi hostiteľského štátu, v rozsahu a za podmienok stanovených medzinárodnými dohovormi o založení týchto subjektov alebo dohodami o sídle;
- g) transakcie vykonávané ako súčasť reštrukturalizačných operácií uvedených v článku 4 smernice Rady 2008/7/ES⁷⁴.

4.3 Daňová povinnosť a základ dane

Daňová povinnosť k FTT vzniká v momente uskutočnenia finančnej transakcie. Dôvodom pre zánik daňovej povinnosti nemôže byť ani následné zrušenie tejto transakcie. Výnimkou je len prípad, kedy došlo k omylu, a teda zrušením išlo len o napravenie pôvodného stavu.

EÚ mala v prípade tvorby základu dane možnosť vybrať sa dvoma smermi⁷⁵.

Jednou možnosťou bol tzv. úzko konštruovaný základ dane, kedy by boli zdaňované výhradne transakcie s akciami a dlhopismi. Tento spôsob stanovenia základu dane by však mohol spôsobiť distorziu finančných transakcií, pretože by mohol mať za následok odliv

⁷⁴ Ú. v. EÚ L 46, 21.2.2008, s.11.

⁷⁵ NERUDOVIÁ, Danuše. *Harmonizace daňových systémů zemí Evropské unie*. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 336 s. ISBN 978-80-7478-626-6.

záujmu o transakcie podliehajúce dani, a naopak príliv záujmu o transakcie dani nepodliehajúce.

Druhou, a z pohľadu EÚ preferovanou možnosťou, bol tzv. široko konštruovaný základ dane. V tomto prípade by sa zdaňovali transakcie s akciami, dlhopismi, deriváty a aj OTC⁷⁶ transakcie. Skutočnosť, že transakcie s derivátmi majú inú povahu a vlastnosti ako transakcie s finančnými nástrojmi rôznymi od derivátov, si vyžaduje aj rôzne stanovenie daňových základov.

Pri obchodovaní s finančnými nástrojmi inými ako deriváty sa určí základ dane jednoducho. Bude ním hodnota transakcie, teda cena, na ktorej sa strany transakcie dohodli. Daňovým základom môže byť aj iná forma protiplnenia, ktoré si strany dohodli. V prípade, že by si strany transakcie dohodli protiplnenie, ktorého hodnota je nižšia ako trhovú cenu, základ dane sa určí ako trhovú cenu stanovenú na základe zásady trhového odstupu v čase, keď vznikla daňová povinnosť v súvislosti s FTT. Rovnaký postup sa stanoví aj v prípade, kedy finančnú transakciu medzi sebou realizujú subjekty skupiny, kedy môže dôjsť k absencii protiplnenia.

Náročnejší je postup určenia základu dane pri operáciách s derivátovými zmluvami. Základ dane z FTT predstavuje pomyselná hodnota kontraktu uvedená v derivátovej zmluve v čase, keď sa kupuje/predáva, vymieňa, uzatvára alebo keď sa dotknutá operácia podstatne zmení. Takýmto spôsobom by bolo možné priamo a relatívne ľahko aplikovať FTT na derivátové zmluvy pri nízkych nákladoch na dodržiavanie predpisov a administratívu.

Ďalšou možnosťou ako stanoviť základ dane v prípade derivátov je považovať za základ dane aktuálnu cenu. Táto možnosť je však realizovateľná len pre tie deriváty, pri ktorých dochádza k výplate prémie. Otázne teda zostáva ako stanoviť základ dane v prípadoch, kedy k výplate prémie nedochádza.⁷⁷

Návrh smernice nezabúda ani na možné podvody a daňové úniky, ktorými by sa mohlo narušiť fungovanie spoločného systému. Zamedzeniu týchto nežiaducich praktík majú napomôcť osobitné ustanovenia povinne prijaté na úrovni zúčastnených členských štátov. EÚ okrem toho predkladá aj vlastné riešenia. Návrh obsahuje všeobecné pravidlo na zabránenie zneužívaniu založené na podobnej doložke zahrnutej v odporúčaní Komisie zo 6. decembra

⁷⁶ OTC – over the counter – usporiadanie mimoburzovného trhu.

⁷⁷ NERUDOVA, Danuše. *Harmonizace daňových systémů zemí Evropské unie*. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 336 s. ISBN 978-80-7478-626-6.

2012 v súvislosti s agresívnym daňovým plánovaním⁷⁸ ako aj ustanovenie založené na rovnakých zásadách, ale zaoberajúce sa konkrétnymi problémami spojenými s depozitnými certifikátmi a podobnými cennými papiermi..

Špecifická situácia nastáva pri stanovení základu dane z transakcií, ktoré sa realizujú v inej mene, než je mena zúčastneného členského štátu, ktorý daň vymeriava. Túto situáciu rieši čl. 8 návrhu smernice, ktorý stanovuje, že hodnota stanovená v inej mene bude prepočítaná výmenným kurzom. Ten bude stanovený ako najaktuálnejší predajný kurz zaznamenaný v čase vzniku povinnosti zaplatiť FTT na najreprezentatívnejšom devízovom trhu dotknutého zúčastneného členského štátu, alebo výmenný kurz stanovený odkazom na uvedený trh, v súlade s pravidlami stanovenými uvedeným členským štátom.

4.4 Výber dane

Aby mohla daň splniť svoj účel, je nevyhnutné zabezpečiť jej efektívny spôsob úhrady. Väčšina finančných transakcií prebieha elektronicky, takže spracovanie platby je okamžité. Preto by FTT mala byť zaplatená okamžite v čase vzniku daňovej povinnosti. V prípadoch finančných transakcií, ktoré neprebiehajú elektronickým spôsobom, by mala byť určená dostatočne dlhá doba umožňujúca manuálne spracovanie platby. Táto doba však nemôže byť zbytočne predlžovaná, aby tak nedochádzalo k nárastu neoprávnených výhod pre finančnú inštitúciu prameniacich z priaznivých peňažných tokov. EÚ preto stanovuje za dostatočnú dobu 3 pracovné dni od okamihu vzniku daňovej povinnosti.

V prípade, že splatná daň nebude včas a riadne zaplatená, bude za zaplatenie dane zodpovedná každá strana predmetnej transakcie spoločne a nerozdielne. Toto však bude platiť nielen pre osoby usadené v zúčastnených členských štátoch, ale aj pre osoby, ktoré sú usadené mimo územia zúčastnených členských štátov.⁷⁹ Rozhodnutie SDEÚ z 30. 4. 2014 „posvätilo“ tento spôsob ručenia za platbu dane.

Administratívne prevedenie opatrení nevyhnutných k registrácii k dani, účtovaniu, vykazovaniu a splneniu ostatných povinností, ktoré zabezpečia správny a včasný odvod a platbu FTT daňovým orgánom necháva EÚ na jednotlivé zúčastnené členské štáty. V rámci harmonizácie a zníženia administratívnych nákladov, sa javí ako správne splnomocniť Komisiu, aby stanovila ďalšie opatrenia a podrobnosti, ktoré by boli uplatňované vo všetkých

⁷⁸ Ú. v. EÚ L 338, 12.12.2012, s. 41.

⁷⁹Námietka extraterritoriality zo strany GB voči Komisii.

zúčastnených členských štátoch rovnako. Predíde sa tak možným komplikáciám prameniácim z rôznych prístupov k výberu dane v jednotlivých zúčastnených členských štátoch. Zabezpečí sa tým rovnaké postavenie všetkých daňovníkov a rovnaké zaobchádzanie s nimi.

4.5 Sadzba dane

Tak ako je rozdielna tvorba základu dane pre transakcie s derivátmi a transakcie s ostatnými finančnými nástrojmi, tak musí byť rozdielna aj sadzba, ktorou sa budú zdaňovať. Cieľom je zohľadniť rozdielnu podstatu transakcií a aj pravdepodobnú rozdielnu reakciu trhov na zavedenie FTT v oboch oblastiach obchodovania.

Zúčastnené členské štáty uplatňujú sadzby FTT platné v čase vzniku transakcie. Sazby stanovuje každý zúčastnený členský štát ako percento daňového základu. Stanovený je minimálny harmonizačný cieľ, ktorý musia krajiny pri sadzbe dane dosiahnuť. Sazby FTT uvádzame v nasledujúcej tabuľke 4.1.

Sadzba dane	Predmet dane
0,1%	finančné transakcie, ktoré sa netýkajú derivátových zmlúv
0,01%	finančné transakcie týkajúce sa derivátových zmlúv

Tab. 4.1: **Očakávané sadzby FTT**⁸⁰

Pokiaľ však budú chcieť zúčastnené členské štáty uplatňovať vyššiu sadzbu dane, môžu. Jedinou podmienkou je, že budú uplatňovať rovnakú sadzbu dane na všetky finančné nástroje patriace do rovnakej kategórie. Navrhnuté sadzby sú natoľko nízke, že ich zavedenie by nemalo byť dôvodom pre premiestňovanie spoločností.

4.6 Daňový subjekt

Daňovým subjektom pre účely FTT sú finančné inštitúcie, ktoré vykonávajú finančné transakcie definované touto smernicou. Vymedzenie finančných inštitúcií v tejto smernici je veľmi široké, odkazuje sa na vymedzenia pojmov uvedené v právnych predpisoch EÚ prijatých na regulačné účely. Patria sem: investičné spoločnosti, organizované trhy, úverové inštitúcie, poisťovne a zaist'ovne, podniky kolektívneho investovania a ich správcovia, dôchodkové fondy a ich správcovia, holdingové spoločnosti, finančné lízingové spoločnosti a účelovo vytvorené subjekty. Okrem nich by sa za finančné inštitúcie mali považovať aj iné

⁸⁰ Zdroj: vlastné spracovanie.

podniky, inštitúcie, subjekty alebo osoby, ktoré vykonávajú určité finančné činnosti s významnou ročnou priemernou hodnotou finančných transakcií. Pre tento návrh je stanovená prahová hodnota na úroveň 50 % celkového priemerného čistého ročného obratu daného subjektu.

V návrhu smernice sú stanovené aj ďalšie technické údaje ohľadne výpočtu hodnoty finančných transakcií a priemerných hodnôt v súvislosti so subjektmi, ktoré môžu byť považované za finančné inštitúcie z dôvodu hodnoty finančných transakcií, ktoré uskutočnili. Prizerá sa aj situácie, kedy už tieto subjekty nie je možné pokladať za finančné inštitúcie.

Návrh smernice jasne vymedzuje aj inštitúcie, ktoré sa pre účely tohto návrhu nepovažujú za finančné inštitúcie, resp. sa na ne taxatívne neuplatňuje návrh smernice⁸¹. Do tohto vymedzenia patria nasledovné subjekty:

- centrálne protistrany, ak vykonávajú funkciu centrálnej protistrany;
- centrálnych depozitárov cenných papierov (CDCP) a medzinárodných centrálnych depozitárov cenných papierov, ak vykonávajú funkciu centrálného depozitára cenných papierov alebo medzinárodného centrálného depozitára cenných papierov;
- členské štáty, vrátane verejných orgánov poverených funkciou správy verejného dlhu, pri výkone uvedenej funkcie.

Zdanenie FTT sa riadi podľa tzv. zásady usadenia. Podmienky, podľa ktorých sa finančná inštitúcia považuje za usadenú na území zúčastneného členského štátu, stanovuje návrh smernice v čl. 4. Toto ustanovenie definuje pojem „usadenie“. Podstatou je zásada „miesta pobytu“ ktorá je doplnená o „zásadu emisie“. Cieľom je posilniť prvky zabraňujúce premiestňovaniu finančných inštitúcií z dôvodu vyhnutiu sa daňovej povinnosti. Doplnenie „zásady emisie“ v súčasnom návrhu smernice znamená výrazný pokrok oproti pôvodnému návrhu. Zásada emisie sa používa v prípade, kedy sa ani jedna zo strán transakcie nepovažuje za usadenú v zúčastnenom členskom štáte podľa čl. 4, ale tieto strany obchodujú s finančnými nástrojmi podliehajúcimi zdaneniu vydanými v zúčastnenom členskom štáte. Najčastejšie sa bude táto situácia vyskytovať pri obchodovaní s akciami, dlhopismi a ekvivalentnými cennými papiermi, nástrojmi peňažného trhu, štruktúrovanými produktmi, podielmi a akciami v podnikoch kolektívneho investovania a derivátovým obchodovaním na organizovaných

⁸¹ Výnimkou je uplatnenie čl. 10 ods. 3 a 4 a čl. 11 ods. 1 – 4.

miestach alebo platformách. Znamená to, že finančná transakcia bude spojená s emitentom obchodovaného finančného nástroja a to tak, že osoby zapojené do transakcie sa budú pre účel tejto transakcie považovať za osoby usadené v zúčastnenom členskom štáte, v ktorom je emitent vydaného finančného nástroja usadený. Budú teda musieť v uvedenom štáte aj zaplatiť FTT. Z toho vyplýva, že účelové premiestnenie sídla nebude pre subjekty dane tak výhodné, ako by to bolo v prípade aplikácie pôvodného znenia návrhu smernice (bez zásady emisie).

4.7 Dátum zavedenia dane

Podľa pôvodného návrhu smernice mali zúčastnené členské štáty transponovať znenie smernice do svojich právnych systémov do 30. 9. 2013. Následne od 1. 1. 2014 sa mali tieto ustanovenia aj uplatňovať. Ani rok po tomto termíne však FTT ešte nebola uvedená do praxe a preto ostáva len čakať, aký bude ďalší vývoj v zdaňovaní finančného sektora a či vôbec bude FTT začlenená do daňových systémov zúčastnených členských štátov.

Súčasný text smernice v čl. 18 neutrálnym spôsobom uvádza vstup do platnosti „*dvadsiatym dňom po vyhlásení v Úradnom vestníku Európskej únie*“

4.8 FTT vs. existujúce zdanenie

Na základe tejto smernice musia zúčastnené členské štáty zrušiť dane z finančných transakcií odlišné od FTT uvedenej v tejto smernici a ani v budúcnosti nemôžu takéto dane zavádzať. Iné formy zdanenia finančného sektora, ako napr. daň z poistného alebo registračné poplatky z finančných transakcií, môžu zúčastnené členské štáty aplikovať. Musia však byť skutočnou náhradou nákladov alebo protiplnením za službu a musia mať rozdielnu povahu od FTT.

4.9 Zhrnutie kapitoly

V tejto kapitole sme sa podrobne venovali rozboru konkrétneho návrhu smernice na zavedenie FTT v zúčastnených členských štátoch. Náročnosť vymedzenia predmetu a subjektu dane predznamenáva, že praktická aplikácia pravdepodobne narazí ešte na veľké množstvo problémov, ktoré bude potrebné riešiť. Rovnako tak bude zaujímavé sledovať aj reakciu finančných inštitúcií na stanovenú výšku sadzby dane, v súvislosti s možnosťou jednotlivých zúčastnených členských štátov tieto sadzby zvyšovať.

5 Rozpočtové dôsledky dane z finančných transakcií

V tejto kapitole sa budeme venovať konzekvenciám zavedenia FTT. Budeme sa snažiť určiť výšku výnosu, a teda pozitívneho dopadu na rozpočet. Musíme si však uvedomiť, že problematike výnosu FTT sa venovalo viacero autorov, pričom každý z nich dospel k inému záveru. Avšak až samotné zavedenie FTT do praxe ukáže, či reakcia subjektov vystupujúcich na trhu bude zodpovedať predpokladaným modelom, alebo sa bude diametrálne odlišovať od akýchkoľvek predikcií.

5.1 Prehľad predpokladaných výnosov z FTT

Prvé empirické štúdie, ktoré sa snažili odhadnúť očakávané príjmy z FTT vychádzali zo statických modelov konštruovaných na základe ročného obratu finančných transakcií. Ich nevýhodou však bolo nezohľadnenie cenovej elasticity devízových operácií vo výpočte. Statické modely sú totiž relatívne jednoduché, pokiaľ nie sú príliš závislé na kvalite a objeme vkladovaných údajov.⁸²

Prvým autorom, ktorý sa začal zaoberať očakávaným výnosom FTT vyberanej na úrovni EÚ bol nemecký profesor P. B. Spahn. Očakával výnos z Tobinovej dane na úrovni 16,6 mld. USD pri sadzbe 0,01% a výnos 20,8 mld. USD pri sadzbe 0,02% (v kombinácii so zdanením veľkoobchodníkov na úrovni 0,01%). Tento odhad bol postavený na ročnom obrate devízových transakcií a vychádzal z dát od Bank of International Settlements (BIS).⁸³

Neskôr britský ekonóm Stephen Spratt skúmal ako možný zdroj rozpočtu príjem plynúci z výberu kolkovej dane so sadzbou 0,005%. Základom dane bol ročný obrat mincových transakcií v zahraničných menách. Podľa jeho odhadov by zavedenie takéhoto spôsobu zdanenia prinieslo dodatočný výnos vo výške 2,07 mld. USD.

V odhadoch príjmov plynúcich z FTT môžeme za prelomový považovať rok 2005. Vtedy totiž predstavili Bruno Jetin a Lieven Denys štúdiu, v ktorej na výpočet plánovaného výnosu používali dynamický model. Základ tohto modelu tvorila aplikácia hypotéz týkajúcich sa daňových únikov, podvodov a citlivosti objemu transakcií na daňové sadzby, v závislosti na celkových transakčných nákladoch. Praktickú aplikáciu tejto metódy prezentuje vzorec 5.1.

⁸² BAYER, Ondřej. Research of Estimates of Tax Revenue. *European Financial and Accounting Journal*, 8, No. 3 – 4, pp. 59 – 73. Prague: Faculty of Finance and Accounting, University of Economics.

⁸³ SPAHN, Paul Bernd. On the Feasibility of a Tax on Foreign Exchange Transactions, Report to the Federal Ministry for Economic Cooperation and Development, Bonn, Frankfurt: Goethe Universitat.

$$R = 250 \cdot \tau \cdot V \cdot (1 - ev) \cdot \left(1 + \frac{2\tau}{k}\right)^\varepsilon \quad (5.1)$$

R – výsledný ročný príjem

250 – počet pracovných dní za rok

τ – výška daňovej sadzby

V – obrat na trhu pred zavedením dane

ev – reprezentuje krátenie daní (value of evasion)

k – transakčné náklady z dôvodu zavedenia dane

ε – miera pružnosti (citlivosti)

Aplikáciou tohto modelu, pri očakávanej miere zdanenia na úrovni 0,01%, dospeli k predpokladanému výnosu 6 – 10 mld. USD. Pri miere zdanenia na úrovni 0,1% bol výnos z FTT odhadovaný v intervale 10 – 38 mld. USD. V modeli budúceho výnosu počítali s nákladmi vyplývajúcimi zo zavedenia dane na úrovni 0,02% a 0,1% a citlivosťou na úrovni 1,5.⁸⁴

Neskôr sa pokúsili vyčíslieť príjem z FTT aj Stephan Schulmeister, Margit Schratzenstaller a Oliver Picek. Vychádzali z rovnakého predpokladu a očakávali určitý pokles objemu transakcií spôsobený zavedením FTT. Očakávali, že celosvetové zavedenie dane sa prejaví nárastom rozpočtových príjmov o 202 – 266 mld. USD. EÚ by sa na tejto čiastke podieľala 28 – 143 mld. USD.⁸⁵

Stephan Schulmeister v roku 2011 prezentoval vlastný výpočet, vychádzajúci z už použitého teoretického postupu a pri jeho aplikácii na údaje o finančných transakciách z roku 2010 a použití sadzby 0,05% dostal ohromujúci výsledok. Potenciálny príjem z FTT by totiž podľa neho mohol na úrovni EÚ dosahovať až 310 mld. USD.⁸⁶

⁸⁴ JETIN, Bruno and Lieven DENYS. *Ready for Implementation Technical and Legal Aspects of a Currency Transaction Tax and Its Implementation in the EU*. Berlin: World Economy, Ecology and Development e.V. (WEED) 2005. ISBN 3-937383-32-8.

⁸⁵ SCHULMEISTER Stephan, Margit SCHRATZENSTALLER a Oliver PICEK. *A General Financial Transaction Tax. Motives, Revenues, Feasibility and Effects* (2008).

⁸⁶ SCHULMEISTER, Stephan. *Implementation of a General Financial Transactions Tax*. WIFO study commissioned by the Austrian Chamber of Labour. 2011.

V roku 2011 boli odhady výnosu FTT obohatené o ďalšie výsledky výskumu. Konkrétne autori Neil McCulloch a Grazia Pacillo použili pre svoj odhad modifikovaný model výpočtu prezentovaný v roku 2005. Jeho podobu prezentuje vzorec 5.2.

$$R = 250 \cdot \tau \cdot V \cdot (1 - ev) \cdot \left(1 + \frac{\tau}{k}\right)^{\varepsilon} \quad (5.2)$$

Jedinou zmenou oproti pôvodnému vzorcu je odstránenie multiplikátora 2 z čitateľa zlomku. Dôvodom tejto úpravy je presvedčenie autorov, že zavedenie nepovedie k súbežnému zníženiu najvyššej ponúkanej ceny za nákup a k navýšeniu najnižšej predajnej ceny. Pre tento model autori očakávajú mieru pružnosti na úrovni 0,8 a transakčné náklady vo výške 10%. Celosvetové očakávané výnosy z FTT podľa tohto modelu autori odhadujú na 147 – 577 mld. USD. V odhade sa nepočíta s transakciami na OTC trhoch. V prípade ich zahrnutia do odhadu predpokladaný výnos porastie na 482 – 1 631 mld. USD.⁸⁷

Rovnaký postup výpočtu tiež použila Komisia,⁸⁸ ktorá očakávala ročný príjem z dane vo výške približne 57 mld. EUR. Tento odhad bol koncipovaný v dobe, keď sa ešte uvažovalo o zavedení FTT vo všetkých členských krajinách (v roku 2011 to bolo 27 krajín). Výpočet uvažuje s transakčnými nákladmi 0,06% z objemu operácií na vlastný kapitál a dlhopisy, 0,07% z OTC derivátov, 0,03% z devízových derivátov a 0,024% z devízových spotových operácií. Očakávané hodnoty elasticity sú -2 a 0. Krátenie daní predpokladá medzi 10% až 90% v závislosti na konkrétnom finančnom produkte.⁸⁹

Jeden z najnovších odhadov hovorí o prínose 70,7 mld. USD zo zavedenia FTT na úrovni EÚ-27. Autormi tohto výpočtu sú Schulmeister a Sokkol, ktorí tento svoj názor prezentovali v roku 2013. Ako základ výpočtu používajú vzorec 5.2 doplnený o poznatky ďalšieho vývoja pozostávajúceho z viacerých častí. Jednou z nich je špecifikácia najvýznamnejších regionálnych trhov, ktoré sú miestom realizácie transakcií na území EÚ. Ďalšími sú špecifikácia najvýznamnejších rezidentov krajín, ktorí majú podiely na trhu, odhad množstva premiestnených transakcií a matica transakcií medzi rezidentmi 13 krajín, v ktorých v každej sa nachádza regionálny trh. Napriek prepracovanému postupu odhadu, ich štúdia nezohľadňuje zásadu emisie, ktorú doplnila Komisia do svojho druhého návrhu smernice

⁸⁷ McCULLOCH, Neil a Grazia PACILLO. *The Tobin Tax – A Review of the Evidence*. Institute of Development Studies University of Sussex 2011.

⁸⁸ COM(2011) 594 final.

⁸⁹ NERUDO VÁ, Danuše a Veronika DVOŘÁKOVÁ. The Estimation of Financial Transaction Tax Revenues as a New Own Resource of European Union Budget. *Ekonomický časopis*, 62, 2014, č.9, s. 945 – 958. ISSN 00013-3035.

o zavedení FTT v krajinách posilnenej spolupráce. Hlavným dôvodom absencie tejto zásady je skutočnosť, že je veľmi náročné určiť jej dopad na odhad budúcich príjmov. Zároveň je potrebné zdôrazniť, že komplexné údaje potrebné k tejto analýze ani nebolo možné získať a prezentovať, pretože ich značná časť nie je verejne prístupná.⁹⁰

Najaktuálnejší odhad predpokladaného výnosu z FTT predstavila Komisia v roku 2013.⁹¹ Keďže sa nepodarilo odsúhlasiť pôvodne znenie návrhu na zavedenie FTT vo všetkých členských štátoch EÚ, ale len na úrovni štátov zúčastňujúcich sa posilnenej spolupráce, musel byť aj odhad výnosu značne redukovaný. Model výpočtu použila Komisia rovnaký ako v roku 2011, ale obmedzenie pôsobnosti FTT len na 11 krajín znamenalo výsledný očakávaný prínos vo výške 30 – 35 mld. EUR.

Pokiaľ by sme však zohľadnili účinky úprav vykonaných v porovnaní s pôvodným návrhom, predovšetkým skutočnosti, že:

- emisia podielov a akcií UCITS⁹² a AIF⁹³ sa už nepovažuje za transakciu na primárnom trhu,
- ustanovenia zásady miesta pobytu zabraňujúce premiestňovaniu sa oproti pôvodnému vymedzeniu posilnili doplnením o prvky zásady emisie,

z predbežných odhadov vyplýva, že ročný príjem z FTT by sa mohol pohybovať okolo 31 mld. EUR.⁹⁴

⁹⁰ NERUDOVÁ, Danuše a Veronika DVOŘÁKOVÁ. The Estimation of Financial Transaction Tax Revenues as a New Own Resource of European Union Budget. *Ekonomický časopis*, 62, 2014, č.9, s. 945 – 958. ISSN 00013-3035.

⁹¹ COM(2013) 71 final.

⁹² UCITS - Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities (Podniky kolektívneho investovania do prevoditeľných cenných papierov).

⁹³ AIF - Alternative Investment Fund (Alternatívny investičný fond).

⁹⁴ COM(2013) 71 final.

Nasledujúca tabuľka 5.1 prehľadne uvádza metódy použité pre odhad budúceho výnosu zo zavedenia FTT na pôde EÚ.

Autor	Územie	Sadzba dane	Elasticita	Model zohľadňuje zásadu emisie	Celkový príjem
Spahn (2002)	EÚ	0,01 - 0,02%	Nie	Nie	USD 16,6 - 20,8 mld.
Jetin anĎd Denys (2005)	EÚ	0,01% 0,1%	0,5 1	Nie	USD 6 - 10 mld. USD 10 - 38 mld.
Spratt (2005)	EÚ	0,005%	Nie	Nie	USD 2,07 - 4,4 mld.
Schulmeister, Schratzenstaller a Picek (2008)	EÚ-27	0,01% 0,05% 0,1%	Nie	Nie	USD 28,6 - 38,1 mld. USD 35,7 - 95,3 mld. USD 47,7 - 143 mld.
Schulmeister (2011)	EÚ-27	0,05%	Nie	Nie	USD 310,9 mld.
Európska komisia (EC, 2011c)	EÚ-27	0,01 - 0,1%	-2 až 2	Nie	EUR 57 mld.
Schulmeister a Sokoll (2013)	EÚ-11	0,01 - 0,1%	Nie	Nie	EUR 70,7 mld.
Európska komisia (EC, 2011b)	EÚ-11	0,01 – 0,1%	-2 až 2	Nie	EUR 30 – 35 mld.

Tab. 5.1: Prehľad odhadov ročných príjmov z FTT v EÚ⁹⁵

5.2 Postup výpočtu

Pre výpočet očakávaného výnosu z FTT použijeme rovnaký model, aký prezentovala Komisia v rokoch 2011 resp. 2013.⁹⁶ Jeho základom je vzorec 5.3, ktorý po dosadení požadovaných údajov predikuje výnos z FTT.

$$R = \tau \cdot V \cdot E \cdot \left(1 + \frac{\tau}{c}\right)^{\varepsilon} \quad (5.3)$$

R – výsledný ročný príjem

τ – výška daňovej sadzby

V – ročný objem transakcií

E – premiestnenie a daňové úniky

c – transakčné náklady vyjadrené v percentách z celkového objemu transakcií

⁹⁵ Zdroj: NERUDOVÁ, Danuše a Veronika DVOŘÁKOVÁ. The Estimation of Financial Transaction Tax Revenues as a New Own Resource of European Union Budget. *Ekonomický časopis*, 62, 2014, č.9, s. 945 – 958. ISSN 00013-3035.

⁹⁶ COM(2011) 549 final, COM(2013) 71 final.

ε – miera elasticity (pružnosti), ktorá reflektuje vplyv zvýšenia dane na objem transakcií

Regulácia vykonávaná na finančných trhoch v poslednom období spôsobila, že každý autor výpočtu vkladá do svojich predpokladov čiastočne odlišné hodnoty parametrov, a to je jeden z hlavných dôvodov, prečo sa jednotlivé odhady dopadu na rozpočet líšia. Pre účely tejto práce budeme pracovať s nasledovnými vstupnými údajmi:

- Daňová sadzba vo výške v akej ju navrhuje Komisia vo svojom najaktuálnejšom návrhu (COM(2013) 71 final):
 - o 0,1% v prípade finančných transakcií, ktoré sa netýkajú derivátových zmlúv,
 - o 0,01% v prípade finančných transakcií týkajúcich sa derivátových zmlúv.
- Údaje o ročnom objeme transakcií sú zozbierané z viacerých zdrojov. Pre obchodovanie s akciami, dlhopismi a derivátmi nám bola Federation of European Stock Exchanges (FESE) a pre údaje z devízových trhov a OTC derivátov nám bola Bank of International Settlement.
- Veľmi dôležitú, ak nie najdôležitejšiu, úlohu zohráva správny odhad správania sa daňových subjektov po zavedení dane. Ako sme v predchádzajúcej kapitole uviedli, vysoká mobilita kapitálu môže spôsobiť značný odliv zdaňovaných transakcií, zvlášť v prípade derivátov, a to povedie k prudkému poklesu očakávaných výnosov. Pre odhad množstva premiestnených transakcií a transakcií, ktoré uniknú zdaneniu, použijeme údaje prezentované Komisiou v dokumente COM(2011) 549 final:
 - o akcie a dlhopisy – očakávaný pokles o 10%,
 - o devízový spotový trh (FX Spot Market) - očakávaný pokles o 40%,
 - o deriváty obchodovateľné na burze (exchange traded derivatives), OTC deriváty, FX Swapy a FX Outright Forwardy - očakávaný pokles až o 90%.
- Odhad výšky transakčných nákladov uverejnila Komisia spolu s odhadom daňových únikov. Zverejnené predpoklady sú:
 - o 0,06% z objemu transakcií z akciami a dlhopismi,
 - o 0,03% z objemu devízových derivátov,
 - o 0,07% z objemu transakcií z OTC derivátov,
 - o 0,024% z objemu transakcií na devízovom spotovom trhu.

Na základe analýzy *Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 648/2012 o mimoburzových derivátoch, centrálnych protistranách a archívoch obchodných*

údajov (EMIR)⁹⁷ a Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2014/65/EÚ o trhoch s finančnými nástrojmi, ktorou sa mení smernica 2002/92/ES a smernica 2011/61/EÚ (MiFID)⁹⁸ je možné odôvodnene očakávať nárast transakčných nákladov o cca 0,01 percentného bodu oproti uvedeným hodnotám.⁹⁹

- Elasticita (pružnosť), je definovaná ako relatívna zmena objemu transakcií spôsobená relatívnou zmenou daňovej sadzby.¹⁰⁰ EÚ predpokladá vo svojich materiáloch¹⁰¹, že v závislosti na druhu a type produktu, môže elasticita nadobúdať hodnoty od -2 do 2. Pre odhadované príjmy z FTT uvádza hodnoty elasticity v intervale -1,5 až 1,5.

Ďalším dôležitým faktorom, ktorý ovplyvňuje výpočet, sú informácie z finančných trhov. Údaje z nich sú totiž zbierané na úrovni celej EÚ, a tak nie je možné určiť presné údaje, ktoré by charakterizovali len transakcie vykonané v jurisdikcii krajín EÚ-11. Preto sa na určenie objemu týchto transakcií používa pomocná metóda. Výpočet je založený na percentuálnom podiele jednotlivých členov na tvorbe celkového HDP EÚ. Podľa veľkosti tohto podielu je následne aj objem všetkých finančných transakcií rozdelený a priradený jednotlivým členským krajinám. Súčtom podielov krajín EÚ-11 potom dostaneme objem transakcií, ktorý môžeme použiť vo výpočte očakávaného príjmu z FTT.

5.3 Výsledné očakávanie prínosu

Výsledné očakávanie reprezentujú nasledujúce tabuľky 5.2 a 5.3, v ktorých prezentujeme očakávané príjmy z jednotlivých zdanených finančných nástrojov. V prípade realizácie výpočtov na základe podielu EU-11 na celkovom HDP EÚ¹⁰² uvažujeme s podielom 66,6%. V prípade, že za základňu budeme považovať pridanú hodnotu finančného sektora pred zdanením, bude tento podiel vo výške 58,5%.

⁹⁷ EMIR - European Market Infrastructure Regulation.

⁹⁸ MiFID - Markets in Financial Instruments Directive.

⁹⁹ NERUDOVÁ, Danuše a Veronika DVOŘÁKOVÁ. The Estimation of Financial Transaction Tax Revenues as a New Own Resource of European Union Budget. *Ekonomický časopis*, 62, 2014, č.9, s. 945 – 958. ISSN 00013-3035.

¹⁰⁰ SEC(2011) 1102 final.

¹⁰¹ COM(2011) 549 final a COM(2013) 71 final.

¹⁰² Chorvátsko sa stalo 28. členom EÚ až v priebehu roka 2013. Preto, že sa nijakým spôsobom nepodieľalo na hlasovaní o návrhu FTT, nepripojilo sa k posilnenej spolupráci krajín EÚ-11, podiel na HDP EÚ je zanedbateľný (cca 0,3%) a všetky potrebné údaje z roku 2014 nie sú v tomto čase ešte dostupné budeme od jeho členstva v EÚ abstrahovať.

Finančný nástroj	Daňová sadzba	0.1%					0.01%				
	Elasticita	1,5	1	0	-1	-1,5	1,5	1	0	-1	-1,5
Obchodovanie s akciami	x	x	6,5	2,7	1,7	x	x	0,7	0,6	0,5	
Obchodovanie s dlhopismi	x	x	12,1	5,0	3,2	x	x	1,2	1,1	1,0	
Celkom za cenné papiere	x	x	18,6	7,7	4,9	x	x	1,9	1,6	1,5	
Deriváty obchod. na burze	28,6	36,7	41,6	x	x	5,2	5,2	4,2	x	x	
OTC deriváty	21,8	25,7	27,8	x	x	3,1	3,1	2,8	x	x	
FX Spot Market	x	x	73,0	18,5	9,3	x	x	7,3	5,6	5,0	
FX Swapy	x	x	20,0	5,1	2,6	x	x	2,0	1,5	1,4	
FX Outright Forwardy	x	x	4,8	1,2	0,6	x	x	0,5	0,4	0,3	
Celkom za deriváty	50,4	62,4	167,2	24,8	12,5	8,3	8,3	16,7	7,6	6,6	
Celkom za všetky kategórie	50,4	62,4	185,8	32,5	17,4	8,3	8,3	16,8	9,2	8,2	

Tab. 5.2: Teoretické príjmy z finančných produktov na úrovni EÚ-27 v mld. EUR.¹⁰³

Finančný nástroj	Odhad založený na základe skutočnej ekonomiky ¹⁰⁴	Odhad založený na základe veľkosti finančného sektora ¹⁰⁵
Akcie	1,4	1,2
Dlhopisy	2,6	2,3
Deriváty	24,3	21,3
Celkom	28,3	24,9

Tab. 5.3: Očakávané príjmy z FTT na úrovni EÚ-11 v mld. EUR.¹⁰⁶

Celkový predpokladaný prínos by sa teda mal pohybovať v intervale 24,9 mld. až 28,3 mld. EUR, čo je menej, ako predpokladala Komisia. Vzniknuté odchylky spôsobuje viacero rozdielov vo výpočte (rozdielne vstupné údaje, veľkosť očakávanej elasticity, očakávaný efekt premiestnenia a daňových únikov, ...).

Je zrejmé, že zdanenie derivátov sa bude na celkovom výnose dane podieľať najväčším podielom. Krajiny v zoskupení posilnenej spolupráce generujú takmer 70% HDP celej EÚ, napriek tomu, že veľa z nich nie je považovaných za finančné centrá. Z tohto dôvodu je dôležité sa zamyslieť, či tieto krajiny môžu generovať dostatočné príjmy z FTT.¹⁰⁷

V prípade predpokladu, že vývoj základu FTT by kopíroval vývoj HND v EÚ, navrhla Komisia, aby sa dve tretiny získaných zdrojov použili na financovanie výdavkov EÚ. To by

¹⁰³ Zdroj: FESE, BIS, COM(2011) 549 final, COM(2013) 71 final, NERUDOVÁ – DVOŘÁKOVÁ 2014 a spracovanie autora.

¹⁰⁴ Výpočet na základe podielu EÚ-11 na HDP EÚ. (66,6% - Eurostat dáta).

¹⁰⁵ Výpočet na základe podielu pridanej hodnoty finančného sektoru pred zdanením. (58,5% - ECB dáta).

¹⁰⁶ Zdroj: FESE, BIS, COM(2011) 549 final, COM(2013) 71 final, NERUDOVÁ – DVOŘÁKOVÁ 2014 a spracovanie autora.

¹⁰⁷ NERUDOVÁ, Danuše a Veronika DVOŘÁKOVÁ. The Estimation of Financial Transaction Tax Revenues as a New Own Resource of European Union Budget. *Ekonomický časopis*, 62, 2014, č.9, s. 945 – 958. ISSN 00013-3035.

malo za následok, že krajinám uplatňujúcim túto daň, by ušetrili asi 29% z ich terajších príspevkov do rozpočtu EÚ. Túto situáciu prezentuje tabuľka 5.4.

Krajina	HND	HND vlastné zdroje	UK korekcia	Redukcia HND udelená NL a SE	DPH vlastné zdroje	Celkový národný príspevok	Očakávaný pokles z dôvodu FTT
Belgicko	376 906,00	2 953,09	188,56	25,26	475,78	3 642,69	-858,28
Estónsko	16 584,50	121,40	8,10	1,00	23,00	153,50	-35,28
Francúzsko	2 066 637,00	15 783,16	999,93	136,79	2 877,05	19 796,93	-4 587,18
Grécko	208 200,00	1 364,71	87,92	13,14	215,60	1 681,37	-396,64
Nemecko	27 300 870,00	20 616,96	224,33	175,80	1 803,19	22 820,28	-5 992,06
Portugalsko	160 565,90	1 318,93	81,23	10,58	235,27	1 646,00	-383,33
Rakúsko	305 028,30	2 390,95	26,88	20,30	326,98	2 765,11	-694,90
Slovensko	69 417,70	524,50	33,10	4,60	83,95	646,15	-152,44
Slovinsko	35 118,70	262,90	16,50	2,30	51,86	333,55	-76,41
Španielsko	1 048 100,00	7 777,79	498,48	68,20	1 317,14	9 661,61	-2 260,52
Taliansko	1 556 843,00	11 803,66	778,33	103,82	2 294,39	14 980,20	-3 430,59
Spolu	8 573 481,10	64 918,05	2 943,36	561,79	9 704,21	78 127,39	-18 867,63

Tab. 5.4: Príspevky krajín EÚ-11 do rozpočtu EÚ pri aplikácii FTT¹⁰⁸

Z tabuľky 5.4 vidíme, že krajiny, ktoré aplikujú FTT, by mohli ušetriť 18,9 mld. EUR, čo je približne 29% z ich HND príspevku do rozpočtu EÚ. Toto číslo teda jasne dementuje myšlienku, aby výber z FTT plne nahradil členské príspevky krajín do spoločného rozpočtu EÚ.

5.4 Zhrnutie kapitoly

Táto kapitola bola venovaná vyčísleniu odhadovaného príjmu zo zavedenia FTT. Tento výsledok sa snažilo odhadnúť už viacero autorov, avšak v tabuľke 5.1 môžeme vidieť, že ich názory sa značne líšili. Nemôžeme však ich práce z tohto dôvodu odsudzovať. Predpokladať veličiny ako elasticita alebo veľkosť daňových únikov je skutočne náročné, ak nie nemožné. Pokiaľ by sme totiž poznali veľkosť, štruktúru a všetky spôsoby ako sa daňové subjekty snažia vyhnúť zdaneniu, nebolo by nič jednoduchšie ako im v tom zabrániť.

S určitosťou ale môžeme napísať, že zavedenie FTT by prinieslo do rozpočtu EÚ nezanedbateľné množstvo finančných prostriedkov, o veľkosť ktorých by sa mohli znížiť príspevky členských krajín.

¹⁰⁸ Zdroj: EÚ Budget Financial Report 2012, NERUDOVA – DVOŘÁKOVÁ 2014 a spracovanie autora.

6 Záver

Daňová politika EÚ je jednou z najcitlivejších oblastí ďalšieho vývoja EÚ. Z toho dôvodu je potrebný komplexný pohľad na túto problematiku, ktorý zohľadní pozitívne aj negatívne vplyvy integračného procesu. Túto skutočnosť len potvrdila búrlivá diskusia sprevádzajúca rokovania o zavedení FTT, ktorá ukázala nejednotnosť predstaviteľov členských krajín v názore na zavedenie a výber tejto dane. Krajiny boli zvyknuté, že daňovú politiku si riešia len na národnej úrovni a na kompromisy neboli zvyknuté. To viedlo až ku krachu pôvodného návrhu zdanenia finančného sektora v celej EÚ, keďže nebol dosiahnutý jednomyselný súhlas. Východisko pre krajiny, ktoré hlasovali v prospech zavedenia FTT poskytla aplikácia čl. 326 – 344 Zmluvy o fungovaní EÚ, ktorá umožňuje tzv. posilnenú spoluprácu. Jedenásť krajín EÚ tak našlo možnosť ako zaviesť túto daň. Otázkou zostáva, či aplikácia dane na takto malom území bude mať požadovaný efekt. Ako sme uviedli v texte tejto práce, individuálne zavádzanie FTT v členských krajinách môže mať viac negatívnych než pozitívnych dopadov.

Princíp „posilnenej spolupráce“ spolu s existenciou a ratifikáciou fiškálneho paktu naznačuje vytváranie „dvojrýchlostnej“ EÚ. Predstava, že by sa princíp „posilnenej spolupráce“ aplikoval aj v niekoľkých ďalších prípadoch, pričom v každom z nich by zoskupenie krajín bolo iné, by viedla k záveru, že by sme mali byť svedkami zmeny procesu harmonizácie na proces disharmonizácie.

Ďalšou otázkou je termín, od ktorého bude FTT vyberaná. Niekoľko v minulosti deklarovaných termínov už márne uplynulo, a tak akékoľvek odhady z našej strany by boli len tipovaním neistej budúcnosti. Stále je tu aj možnosť, že celý projekt FTT nebude nikdy implementovaný do praxe a všetky uvažované efekty, nevynímajúc odhadované príjmy, ostanú len v teoretickej rovine.

Pokiaľ sa teda niekedy FTT stane súčasťou daňového systému EÚ, bude nevyhnutné porovnať skutočné výnosy s výnosmi očakávanými. Už rozptyly v odhadoch očakávaných výnosov prezentované jednotlivými autormi štúdií napovedajú, že teoretické výpočty sa môžu značne líšiť od skutočne vybraného objemu peňazí. Dôvodom je aj nemožnosť presne odhadnúť vývoj na finančných trhoch, a teda neznalosť objemu budúcich transakcií v súlade s neznámym termínom zavedenia dane. Nemôžeme mať preto za zlé autorom výpočtov, že ich výsledky nebudú presne zodpovedať skutočnosti.

Nemenej zaujímavé bude sledovanie ekonomického a politického vývoja v krajinách EÚ-11. Zvlášť Grécko, ako člen tohto zoskupenia, má výrazné ekonomické problémy a čím ďalej, tým častejšie sa skloňuje otázka jeho zotrvania v EÚ. Jeho prípadné vylúčenie, resp. opustenie EÚ, by znamenalo pokles krajín zúčastnených na „posilnenej spolupráci“ na 10, čo by oslabilo pozíciu tohto zoskupenia proti odporcom FTT. Súbežne s tým by sa znížil objem zdaňovaných finančných transakcií, čo implikuje aj nižší očakávaný výnos dane.

V texte diplomovej práce neuvádzame názor, či má byť daň z finančných transakcií zavedená alebo nie. Na záver je však vhodné povedať, že hoci má myšlienka zodpovednosti finančného sektora za spôsobenú finančnú krízu logický základ, nemáme garanciu, že zdanenie finančných transakcií povedie k obmedzeniu vysoko rizikového obchodovania a teda daň bude slúžiť ako faktor brániaci budúcim krízam. Bolo by vhodné sa zamyslieť, či nekonečná sanácia problémových subjektov z verejných zdrojov je tou správnou cestou, a či náhodou práve ona nie je faktorom, ktorý ich vedie k vysoko rizikovému konaniu. Istota, že v prípade potreby je tu vždy niekto, kto ich zachráni, len preto, že sú „too big to fail“, môže nakoniec viesť nielen ku krachu týchto inštitúcií, ale absolútne zbytočne aj ku krachu celej ekonomiky. Možno práve bankrot jedného z týchto subjektov by pôsobil ako varovný signál pre ostatných a zároveň ako prevencia proti iracionálnemu správaniu sa na finančných trhoch.

Práca môže byť využitá ako prehľad teoretických prístupov k zdaneniu finančného sektora v EÚ, s detailnou analýzou dane z finančných transakcií, momentálne najpravdepodobnejšieho nástroja, ktorým bude tento cieľ dosiahnutý.

Zoznam použitej literatúry

Knižné zdroje:

BABČÁK, Vladimír. a kol. *Finančné právo na Slovensku a v Európskej únii*. Bratislava: EUROKÓDEX, 2012. 832 s. ISBN 978-80-8944-786-2.

DENIS, Cécile, Thomas HEMMELGARN a Brian SLOAN, eds. *Taxation Trends in the European Union. 2014 Edition*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014. 314 s. ISBN 978-92-79-35672-8.

JETIN, Bruno and Lieven DENYS. *Ready for Implementation Technical and Legal Aspects of a Currency Transaction Tax and Its Implementation in the EU*. Berlin: World Economy, Ecology and Development e.V. (WEED) 2005. ISBN 3-937383-32-8.

KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie – úvod do problematiky*. Praha: ASPI, 2005. 112 s. ISBN 80-7357-092-0.

KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2010. 276 s. ISBN 978-80-7357-574-8.

NERUDOVÁ, Danuše. *Harmonizace daňových systémů zemí Evropské unie*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2011. 320 s. ISBN 978-80-7357-695-0.

NERUDOVÁ, Danuše. *Harmonizace daňových systémů zemí Evropské unie*. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 336 s. ISBN 978-80-7478-626-6.

SCHELLEKENS, Marnix, ed. *European Tax Handbook 2014*. Amsterdam: IBFD, 2014. 1026 s. ISBN 978-90-8722-241-3.

ŠIROKÝ, Jan. *Daně v Evropské unii*. 6. vyd. Praha: Linde, 2013. 392 s. ISBN 978-80-7201-923-0.

TÝČ, Vladimír. *Direct Effect and Invocability of EC Law before National Courts: International Treaties*. In *Dny práva - 2008 - Days of Law*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. od s. 818-821, 4 s. ISBN 978-80-210-4733-4.

TÝČ, Vladimír. *Následky porušení práva ES/EU pro ČR jako členský stát EU a pro fyzické a právnické osoby jako adresáty přímo použitelných komunitárních předpisů*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí, 2005. 49 s.

TÝČ, Vladimír. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 6. vyd. Praha: Leges, 2010. 304 s. ISBN 978-80-87212-60-8.

Články v odborných časopisech časopisoch:

BAYER, Ondřej. Research of Estimates of Tax Revenue. *European Financial and Accounting Journal*, 8, No. 3 – 4, pp. 59 – 73. Prague: Faculty of Finance and Accounting, University of Economics. Dostupné z: <http://www.vse.cz/efaj/archiv.php>

Bulletin Komory daňových poradcov ČR, č.1/2006, s. 21 - 22.

KUBÁTOVÁ, Květa. *Harmonizace daní v Evropské unii*. Daně, 1998. roč. 6, č. 7-8, s. 2-7

NERUDOVÁ, Danuše a Veronika DVOŘÁKOVÁ. The Estimation of Financial Transaction Tax Revenues as a New Own Resource of European Union Budget. *Ekonomický časopis*, 62, 2014, č. 9, s. 945 – 958. ISSN 013-3035.

SIMON, James. Can We Harmonise Our View on European Tax Harmonisation? *Bulletin for international fiscal documentation*, June 2000, Vol. 54, p. 264-269.

Právne predpisy:

COM(2001) 260 final: Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru o prioritách daňovej politiky Európskej únie na nasledujúce roky.

COM(2010) 549 final: Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o zdanení finančného sektora.

COM(2010) 700 final: Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, Výboru regiónov a národným parlamentom o preskúmaní rozpočtu Európskej únie.

COM(2011) 500 final: Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o Rozpočte stratégie Európa 2020.

COM(2011) 510 final: Návrh Smernice Rady o spoločnom systéme dane z finančných transakcií a zmene smernice 2008/7/ES.

COM(2011) 549 final: Správa Komisie Európskemu parlamentu a Rade o činnosti centrálnej jednotky systému EURODAC za rok 2010.

COM(2011) 656 final: Návrh Smernice Európskeho parlamentu a Rady o trhoch s finančnými nástrojmi, ktorou sa zrušuje smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/39/ES (prepracované znenie).

COM(2011) 739 final: Zmenený a doplnený návrh, Rozhodnutie Rady o systéme vlastných zdrojov Európskej únie.

COM(2013) 71 final: Návrh Smernice Rady, ktorou sa vykonáva posilnená spolupráca v oblasti dane z finančných transakcií

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady č. 648/2012 o mimoburzových derivátoch, centrálnych protistranách a archívoch obchodných údajov

SEC(2011) 876 final/2: Financovanie rozpočtu EÚ: Správa o prevádzkovaní systému vlastných zdrojov.

SEC(2011) 1102 final: Pracovný dokument Komisie, Sprievodný dokument Návrhu Smernice Rady o spoločnom systéme dane z finančných transakcií, zmene a doplnení smernice 2008/7/ES

Smernica Rady 2008/7/ES o nepriamych daniach z kapitálových vkladov

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/65/EÚ o trhoch s finančnými nástrojmi, ktorou sa mení smernica 2002/92/ES a smernica 2011/61/EÚ

Stratégia EURÓPA 2020

Úradný vestník EÚ L 338, 12.12.2012

Úradný vestník EÚ L 46, 21.2.2008

Zmluva o fungovaní Európskej únie

Zmluva o založení Európskeho spoločenstva

Elektronické zdroje a ostatné:

DELACROIX, Patrice. Taxation of the Financial Sector: State of the Play. Presentation to The Brussels Tax Forum, 28. 3. 2011. Dostupné z: http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/gen_info/conferences/taxforum2011/delacroix_ppt.pdf

European Commission. *Taxation trends in the European Union* [online]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_structures/index_en.htm.

McCULLOCH, Neil a Grazia PACILLO. *The Tobin Tax – A Review of the Evidence*. Institute of Development Studies University of Sussex 2011. Dostupné z: <http://www.ids.ac.uk/publication/the-tobin-tax-a-review-of-the-evidence>

MOLNÁR, Péter. Special tax on financial organizations. *Tracking EU VAT Developments. Financial Services VAT Alert 2011*, č. 1. Dostupné z: <https://www.pwc.com/cz/en/financial-services-vat-alert/financial-services-vat-alert-january-2011.pdf>

SCHULMEISTER Stephan, Margit SCHRATZENSTALLER a Oliver PICEK. *A General Financial Transaction Tax. Motives, Revenues, Feasibility and Effects* (2008). Dostupné z: http://www.wifo.ac.at/jart/prj3/wifo/resources/person_dokument/person_dokument.jart?publicationsid=31819&mime_type=application/pdf

SCHULMEISTER, Stephan. *Implementation of a General Financial Transactions Tax*. WIFO study commissioned by the Austrian Chamber of Labour. 2011. Dostupné z: http://stephan.schulmeister.wifo.ac.at/fileadmin/homepage_schulmeister/files/Implement_FT_T_end_06_11_korr.pdf

SPAHN, Paul Bernd. (2002) On the Feasibility of a Tax on Foreign Exchange Transactions, Report to the Federal Ministry for Economic Cooperation and Development, Bonn, Frankfurt: Goethe Universitat. Dostupné z: <http://www.wiwi.uni-frankfurt.de/profs/spahn/tobintax/Tobintax.pdf>

VOSTATEK, Jaroslav. *Zdanění a dotování finančního sektoru*. Praha 2011. Dostupné z: http://www.vsfs.cz/prilohy/vostatek_zdaneni_a_dotovani_financniho_s.pdf

WAGNER, Christoph. 'Bank levy' and 'Bank levy for derivatives'. *Tracking EU VAT Developments. Financial Services VAT Alert 2011*, č. 1. Dostupné z:

<http://originpwc.pwc.com/cz/en/tax-and-legal-alerts-2010/PwC-Financial-Services-VAT-Alert-2011-1-en.pdf.pdf>

Internetové dokumenty:

http://europa.eu/index_en.htm

<http://www.eu2020.gov.sk/strategia-europa-2020/>

<https://www.euroskop.cz/669/sekce/finance-a-dane>

Zoznam skratiek

ACE	Allowance for corporate equity
AIF	Alternatívne investičné fondy
BIS	Bank of International Settlement
CDCP	Centrálnych depozitárov cenných papierov
COREPER	Comité des Représentants Permanents (Výbor stálych zástupcov)
ČR	Česká republika
DG	Generálne direktoráty (Directorate-General)
DPH	Daň z pridanej hodnoty
ECB	European Central Bank (Európska centrálna banka)
ECOFIN	Economic and Financial Affairs Council (Rada Európskej únie pre hospodárske a finančné záležitosti)
ECON	The Committee on Economic and Monetary Affairs (Výbor pre hospodárske a menové veci)
EMIR	European Market Infrastructure Regulation
ES	Európske spoločenstvo
ESCB	Európsky systém centrálnych bánk
ESUO	Európske spoločenstvo pre uhlie a oceľ
EÚ	Európska únia
EUR	Euro
FAT	Financial Activities Tax (Daň z finančných aktivít)
FESE	Federation of European Stock Exchanges
FTT	Financial Transaction Tax (Daň z finančných transakcií)

G-20	Skupina najväčších ekonomík sveta
GBP	Britská libra
HDP	Hrubý domáci produkt
HND	Hrubý národný dôchodok
HUF	Maďarský forint
IMF	International Monetary Fund (MMF)
MiFID	Markets in Financial Instruments Directive
MMF	Medzinárodný menový fond (IMF)
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj)
OSN	Organizácia spojených národov
OTC	Over the counter
PKIPCP	Podniky kolektívneho investovania do prevoditeľných cenných papierov (UCITS)
ROE	Return on Equity
SDEÚ	Súdny dvor Európskej únie
UCITS	Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities (PKIPCP)
UK	United Kingdom (Spojené kráľovstvo)
USD	Americký dolár
ZEÚ	Zmluva o Európskej únii
ZFEÚ	Zmluva o fungovaní Európskej únie

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 24.4.2015

jméno a příjmení studenta

Zoznam príloh:

Príloha č. 1 – Návrh Smernice Rady, ktorou sa vykonáva posilnená spolupráca v oblasti dane z finančných transakcií (bez dôvodovej správy a prílohy)

Príloha č. 2 – Rozhodnutie Súdneho dvora vo veci C – 209/13, UK vs. Rada Európskej únie